



Bitig Türkoloji Araştırmaları Dergisi, Güz 2025 / 2: 41-70.

Tarihî Bir Metin Nasıl Neşredilmemeli: *Nakd-i Gayret-i Hanîf* Örneği

Ferudun Hakan ÖZKAN*

Öz: Türk edebiyatının yazılı ürünleri bin yıla yakın bir süre Arap harfleriyle yazıya geçirilmiş olup Türkiye’de 1928 yılında gerçekleştirilen harf inkılabı nedeniyle bu metinlerin Latin harfleriyle neşredilmesi Türkolojinin ana çalışma konularından birini oluşturmıştır. Günümüze kadar oldukça hacimli bir birikim oluşturan çeviri yazı çalışmaları kapsamında maalesef metin incelemesi, biyografi yazımı ve gerek Türkçe gerekse Arapça / Farsça kökenli kelimelerin ve söz öbeklerinin okunuşunda ciddi hataların yapıldığı neşir çalışmaları her geçen gün artmaktadır. Bu yazıda 19. yüzyılın başlarında ölen Seyyid İbrahim Hanîf adlı bir Osmanlı bürokrati ve bir Mevlevî dervişinin Sultan III. Selim’in tahta çıkışını Rumeli’deki Ağrıboz ve Karlı İli sancaklarına duyurmakla görevli olarak çıktığı yolculuğu anlattığı aynı zamanda Mesnevî’den kimi beyitleri, Molla Câmi’nin bir beytini, Salat-ı Münciye duası ve ebced harflerini şerhettiği *Nakd-i Gayret-i Hanîf* adlı eserinin neşrinde tespit edilen hatalar; ilmi ablaka aykırı tavırlar, alan bilgisinin eksikliğinden kaynaklanan hatalar, Arap harfli metnin okunuşuyla ilgili hatalar başlıkları altında detaylandırılarak tasnif edilip örneklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tarihî metin, Arap harfli metin, yanlış okuma, eş ve yakın yazımlı kelimeler, tamlama hataları

How Not to Edit a Historical Text: The Case of Nakd-i Gayret-i Hanîf

Abstract: The written works of Turkish literature were transcribed using Arabic letters for nearly a thousand years. However, due to the alphabet reform implemented in Turkey in 1928, the publication of these texts in Latin letters has become one of the main fields of study in Turkology. Although transcription studies have accumulated a significant body of work over time, issues such as errors in text analysis, biographical writing, and the pronunciation of both Turkish and Arabic/Persian-origin words and phrases have unfortunately increased day by day. This study examines the errors identified in the publication of *Nakd-i Gayret-i Hanîf*, a work by Seyyid İbrahim Hanîf an Ottoman bureaucrat and Mevlevî dervish who passed away in the early 19th century. The work narrates his journey as an envoy assigned to announce the ascension of Sultan Selim III to the throne in the Rumelian sanjaks of Ağrıboz and Karlı İli. Additionally, the book includes interpretations of certain couplets from the Masnavi, a

* Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Ankara (Türkiye). E-posta: ferudun.ozkan@hvv.edu.tr / ORCID ID: 0000-0003-2941-7662.

verse by Molla Jami, the *Salât-ı Münciye* prayer, and the abjad numerological system. The identified errors have been categorized and exemplified under the following headings: unethical academic practices, mistakes arising from a lack of expertise, and errors in the reading of the Arabic-script text.

Keywords: Historical text, Arabic-script text, misreading, homographs and near-homographs, phrase structure errors

Giriş

Türklerin İslam dinine girişiyle birlikte toplumsal ve kültürel hayatta yaşanan büyük dönüşümler çerçevesinde, o zamana değin kullanılan Köktürk ve Uygur yazıları yerini 11. yüzyıldan itibaren Arap yazısına bırakmıştır. Arapçanın fonetiğine uygun olan yeni elifba, Türkçe yazma konusunda yetersiz kalsa da zamanla üretilen çözümlerle epeyce mesafe kat etmiş, yaklaşık bin yıllık bir süreçte Türkçenin yazı sistemi olarak kullanılmış ve dolayısıyla bu uzun süreçte verilen her türlü yazılı ürün bu sistemle kaleme alınmıştır. 20. yüzyılda yaşanan büyük değişimlerle birlikte özellikle Batı medeniyetiyle uyum sağlamak amacıyla Latin harfleri kabul edilmiştir. Bu durum geride kalan büyük bir yazılı edebî mirasın da Latin harfleriyle neşredilmesini gerekli kılmıştır. Denebilir ki Türkiye'deki Türkoloji çalışmalarının tamamına yakını hep böyle metin neşirlerinden oluşmuştur. Akademik metin neşirlerinde yetersizlik, dikkatsizlik, özensizlik gibi değişik sâiklerle Arap harfli metinlerin Latinize edilirken yanlış aktarıldığı, edebî yönleri incelenirken de kimi zaman ilmî ahlaka aykırı tavırlar, alan bilgisi hususundaki yanlış ve eksikler özellikle son yıllarda sıkça rastlanan bir durum hâline gelmiştir. Bu tür hatalarla dolu metinlere ilişkin tenkit yazıları ise yok denecek kadar az olup yanlış yapan yaptığı yanlışla kalmamakta bu, yanlışlarla dolu çalışmalarıyla çeşitli akademik payeleri de alabilmektedirler. Bu yazıda, sözü edilen yanlışlara müsamaha sınırlarının üstünde rastlanan, Halil Batur tarafından hazırlanıp Özkan Cığa'nın editörlüğünü üstlendiği, 2022 yılında Dün Bugün Yarın Yayınları arasında intişar eden *Seyyid İbrahim Hanîf Nakd-i Gayret-i Hanîf*adlı çalışma üzerinde durulacak, bu çalışmadaki hatalar hatanın şekline ve kaynağına göre aşağıdaki gibi tasnif edilerek örneklendirilecektir.

I. İlmî Ahlaka Aykırı Tavırlar

İktibas, ilmî çalışmaların olmazsa olmazı denebilecek bir husustur. Ancak iktibas yaparken iktibasın kaynağına usulünce atıfta bulunmak ilmî ahlağın temel rûknüdür, eğer bu atıf yapılmazsa iş iktibas olmaktan çıkıp intihale dönüşür. Nâşir, çalışmasının giriş kısmında (s.25) “*Türk edebiyatında ‘Hanîf’ mahlasını kullanan üç Osmanlı âlimi vardır...*” cümlesiyle başlayan ve arka sayfada “*...ayrıntıya girilmeyecektir*” sözleriyle biten paragrafı Ayşe Parlakkılıç'ın *Seyyid İbrahim Hanîf'in Menâzilü'l-Haremeyn'i* isimli yüksek lisans tezinden aynen alıp sadece paragrafta geçen “*Menâzilü'l-Haremeyn*” ismi yerine “*Nakd-i Gayret-i Hanîf*”i getirerek kullanmış ve hiçbir atıfta bulunmamıştır; aynı paragrafı 27. sayfada da olduğu gibi almış, yalnız son cümlesinden önce Parlakkılıç'a atıfta bulunmuştur. Nâşir, 31. sayfanın “*Aslen Üsküdarlı/İstanbullu oluşu...*” ifadesiyle başlayan ve 33. sayfanın başında “*...bir mediha kaleme alır*” ibaresiyle sona eren kısmı da hiçbir atıf yapmaksızın Parlakkılıç'ın tezinin 18, 19. sayfalarından aktarmıştır ki bu doğrudan doğruya bir intihaldir.

II. İlmî Tecessüs Eksikliğinden Kaynaklanan Hatalar

Bir konu üzerinde çalışan araştırmacı elbetteki aynı konu üzerinde daha önce yapılmış çalışmaları görüp onlardan yararlanmalı, ancak aynı zamanda onları eleştiri

süzgecinden de geçirmelidir. Öncekilerin tespit ve değerlendirmelerini olduğu gibi aktarmak onların yaptıkları hataları aynen aktarmak gibi vahim bir hatayı da beraberinde getirir. İbrâhîm Hanîf ve eserleri hakkında daha önce yapılmış çalışmalarda müellifin bir “Divânçe” sinin olduğu söylenmiş, öncekilerin “Eser bu hâli ile daha çok müsvedde bir defter izlenimi uyandırmaktadır” (Parlaklıç, 2013: 21) hükmü ile biten tespiti bu çalışmada da aynen tekrarlanmıştır. Hâlbuki araştırmacı ilmi tecessüs gösterip bu hükmü değerlendirmeye almış olsa, kastedilen metnin özgün hâlini görse ve divânçenin “Bir şairin şiirlerini belirtilen tertip ve çerçeve içinde toplayan divanlara, onları bu vasıfta olmayanlardan farklı kılan bir meziyeti belirlemek için “mürettep divan” denir. Şiir mevcudu tam bir divan meydana getirmeye yeterli sayıda olmayıp küçük bir hacim tutuyorsa buna “divânçe” adı verilir.” (Akün, 1994: 9-398) şeklinde bir tanımının olduğundan haberdar olsaydı bunun gerçekten bir müsvedde defteri olduğunu anlar ve önceki araştırmacıları eleştirebilirdi. Çünkü divânçe olarak nitelendirilen yazmada müellifin kendi şiirleri, şiir denemeleri, kendi görevine ilişkin ferman sureti vs. olduğu gibi başka şairlerin de şiirlerinden örnekler yer almaktadır ki böyle bir yazmaya divânçe demek hatadır.

İlmî tecessüs eksikliğine bir örnek de kaynakların değerlendirilmesi hususunda ortaya çıkmaktadır. *Tuhfe-i Nâilî*’de müellifin biyografisine ilişkin kaynaklar arasında Esrar Dede’nin *Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*’si de zikredilmekte ve sayfa numarası da verilmektedir. Araştırmacı muhtemelen *Tezkire*’nin İ. Genç tarafından yapılan neşrine bakmış, müellifin ismini bir başlık olarak görememiş ve bu kaynaktan sarf-ı nazar etmiştir. Hâlbuki müellifin adı bağımsız bir başlık altında değil kendisinin el aldığı Semâhat Ömer Dede başlığı altında yer almakta, Mevlevîliğe intisabı ve şeyhinin Semâhat Ömer Dede olduğu gibi değerli bilgiler verilmektedir. Araştırmacı tecessüs gösterip *Tezkire*’nin tenkitli metninin dijital nüshasında Hanîf ismini aratsaydı bu bilgilere ulaşacaktı.

Bu bâbda İbrâhîm Hanîf’in hattat olduğuna ilişkin bir yanlışa da değinmek gerekmektedir. Osmanlı dönemi biyografik kaynaklarından hiçbirinde Hanîf’in hattat olduğuna ilişkin bir bilgi bulunmamasına karşın bir yanlış bilgi hiç sorgulanmadan müteselsilen tekrar edilmiştir. H. Batur da çalışmasının 29. ve 30. sayfalarında aynı yanlış tekrarlayarak bu silsileye eklenmiştir. İlk olarak Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisindeki *Hanîf İbrâhîm Efendi* maddesinde yakın dönemlerde yaşamış üç Hanîf’in ayrımı yapılırken söz Seyyid İbrâhîm Hanîf’e geldiğinde zuhûl eseri olsa gerek, “*Süleymaniye Kütüphanesi’nde Siyer-i Şerîf Manzumesi (Nâfiz Paşa, nr. 1212) ve Hâsıl-ı Hacc-ı Şerîf li-Menâzili’l-Haremeyn (Lala İsmâîl, nr. 220) adlı eserleri bulunan İstanbullu şair ve hattat Seyyid İbrâhîm Hanîf Bey de (ö. 1217/1802) Hanîf İbrâhîm Efendi ile karıştırılan diğer âlimdir.*” (Akpınar, 1997: 16-40) sözleriyle Hanîf’in hattat olduğu iddia edilmiştir; bu yanlış sonraki bazı araştırmacılar tarafından da tekrar edilmiştir (Parlaklıç, 2013: 12; Batur, 2021: 452-453). Ancak hattatların hayat hikâyelerinden söz eden Osmanlı biyografik kaynaklarında geçen hattat Hanîf, Kadı İyâz’ın *Şifâ-yı Şerîf*’adlı hadis kitabını Türkçeye tercüme eden ve 1189/1775’te ölen “Mîr İbrâhîm-i Hanîf bin Mustafa bin Ahmed bin İbrâhîm Paşa bin Mehmed” künyeli Hanîf’tir. (Koç, 2014: 43; Karatay, 2008: 199; Yılmaz, 2021: 184)

III. Alan Bilgisinin Yetersizliğinden Kaynaklanan Hatalar

Klasik Türk edebiyatı alanında çalışıp da metin neşri ile uğraşanların sahip olması gereken temel bilgilerden biri Arap yazısının türleridir. Türk kültür tarihinde önemli

bir yer tutan hat sanatına ilişkin aklâm-ı sitte ya da şeş kalem tabir edilen bu temel bilgi özellikle yazmaların tavsifinde önemli bir yer tutmaktadır. Üzerinde durulan çalışmayla neşredilen metin aklâm-ı sittenin en çok kullanılan türü olan nesih ile kaleme alınmıştır; hâlbuki çalışmanın 37, 109 ve 111. sayfalarında metnin yazı türü nesihle karıştırılması mümkün olmayan talik olarak belirtilmiştir. Bu hatanın tersi bu sefer 34. sayfada ortaya çıkmaktadır; Hanîf'in, nâşirin hatalı olarak divânçe dediği müsvedde defteri tanıtılırken bariz bir şekilde talik kırması olan yazı türü, nesih olarak tespit edilmiştir ki bunlar vahim ve fâhiş hatalardır.

Osmanlı sanatlı nesrinin önemli bir özelliği de şiirin kafiyesi karşılığı olarak görülen sec'li olmasıdır. Mensur metin neşirlerinde metnin bu yönü mutlaka ele alınır ve sec' incelemesi yapılır. Bu çalışmada araştırmacı metnin manzum kısımlarının vezin, kafiye ve redif gibi yönleri üzerinde ayrıntılı bir biçimde dururken mensur kısımlarındaki sec'den hiç söz etmemiştir ki bu da önemli bir eksikliktir.

Araştırmacı, incelediği eser sanki bir romanmışçasına eserin “şahıs kadrosu bakımından oldukça zengin” (s.74) olduğunu dile getirir ki saydığı şahısların bir kısmı peygamberler, bir kısmı din ve tasavvuf ulularıdır, bunların çoğunu da manzumeler içinde benzetmelik olarak dile getirir, yani eserin bir şahıs kadrosu yoktur aslında.

Arap harfli metinlerde tarih ibarelerinin başına Arapça “-da, -de” anlamı katan “fî” harf-i ceri ardından “sene” lafzı, bunun üzerine rakamla yıl, altına da ay adı ya da kısaltması ve ayın kaçınıcı günü olduğu, kimi zaman da gün adı yazılır; bu bilgiler ışığında bakıldığında Hanîf'in III. Selîm'in cülûsuna yazdığı tarih manzumelerinin altındaki bilgiler *Fî Sene 1203 13 Receb* şeklinde olmalıydı, burada ۛ harfi receb ayının kısaltmasıdır, ancak araştırmacı tarafından bu tarih ibareleri tuhaf bir şekilde *Fî Sene 1203 (134)* (s.121) olarak kaydedilmiş, (134)'ün neye delâlet ettiği anlaşılamamıştır.

Aruz Veznine İlişkin Hatalar

Aruz, klasik şiirin ritim ve ahenk unsurlarından biri olup eskiler onu “ilm-i âlet” olarak nitelendirmiştir. Bu yüzden özellikle manzum metinlerle uğraşanların sağlam bir aruz bilgisine ihtiyaçları vardır. Aruz sayesinde nâşir, metni doğru okuyup okumadığının sağlamasını yapabilir. Fakat aruz bilgisi sağlam ve dikkati yerinde olmayan nâşir birbirine yakın aruz kalıplarını aşağıdaki örnekte olduğu gibi karıştırabilir.

“fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün” kalıbının bir özelliği yeri geldiğinde ilk tef'ilesinin “fâ'ilâtün” son tef'ilesinin de “fa'lün” olabilmesidir, dolayısıyla bu kalıp için esnek bir kalıp denebilir ve Türk şiirinde de çokça kullanılan bir kalıptır. Bu esneklikten haberdar olmayan kişi ilk tef'ileyi “fâ'ilâtün” olarak görünce devamına bakmadan kalıbı “fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün” olarak tespit edebilmektedir.

Yanlış:

fa'ilâtün fa'ilâtün fa'ilün

Nûr-ı Yezdân u habîb-i Raḥmân

Nâmı dillerde amân-ı insân (s.117)

Doğru:

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Bu hata 128, 135, 136, 145, 150. sayfalarda da beş defa tekrar edilmiştir.

Şu örnekte de benzeri dikkatsizlik, özensizlik ya da bilgisizlik sebebiyle yanlış yapılmıştır:

Yanlış:

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

‘*Âşık-ı cānān olup çağırırım dost dost*

Hüsnine hayrān olup çağırırım dost dost (s.147)

Doğru:

müfte' ilün fâ' ilün müfte' ilün fâ' ilün

167, 168, 174, 185. sayfalarda “fe’ ilâtün mefâ’ ilün fe’ ilün” vezni yanlış olarak “fa’ ilâtün mefâ’ ilün fa’ lün” şeklinde kaydedilmiştir.

Yā Rab kuluñı mazhar-ı feyz-i rūh it

Keşti-i dili maşdar-ı sırr-ı Nūh it

Bāb-ı kerem ü şıdk u necātı Allāh

İhsān-ı ile bendelere meftūh it (s.159)

Rubai formunda yazılan bu dörtlüğün vezni de **mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ülün** olarak yanlış gösterilmiştir, doğrusu ise **mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilün fâ'** olmalıdır.

Ayrıca metin boyunca Türkçe manzumelerin vezinleri belirtilirken Farsça manzumelerdeki vezinler gösterilmemiştir.

‘*Aşkıla okındığınca fâşl u bāb-ı Meşnevî* (s.126)

Şevk ile rakşa kopar her şeyh ü şāb Meşnevî (s.126)

Vartagāh-ı guşşadan bu zevk ile eyler güzër (s.126)

Bir nigāh-ı lutf ile yapmağdadur aḥbābını (s.126)

Ricā-yı lutf ile çıkdık bu rāha yā Resūla 'llāh (s.133)

Bu mısralardaki koyu yazılan kelimeler zaten medli olup “la, ile” edatlarına gerek yoktur, ‘*Aşkıla, Şevkle, zevkle, lutfıla, güft-güy-ı* şeklinde okunması yeterlidir.

Şu mısralarda da vezin gereği *ḳaddān* kelimesi tahfifle *ḳadān*, *vech* kelimesi *vecih*, *rezm* kelimesi *rezim* olarak okunmalı ve imlâ edilmelidir:

Āyā nedir bu revnaḳ-ı rüy-ı sehi-ḳaddān (s.129) → *Āyā nedir bu revnaḳ-ı rüy-ı sehi-ḳadān*

Hem-nām-ı mefḥar-i dü cihān Aḥmedü 'l-vech (s.130) → *Hem-nām-ı mefḥar-i dü cihān Aḥmedü 'l-vecih*

Şeyḥ Gā'ib Baba'dur merd-i rezm-gāh-ı zafer (s.131) → *Şeyḥ Gā'ib Baba'dur merd-i rezim-gāh-ı zafer*

IV. Arap Harfli Metnin Okunuşuyla İlgili Hatalar

a. Eş Yazımlı (Homograf) Kelimelerin Okunuşundaki Hatalar

Genellikle aynı harflerle yazılıp farklı seslendirilen ve farklı anlamlara sahip iki Arapça, bazen biri Arapça diğeri Farsça, bazen Türkçe kelimelerin okunuşları karıştırılmaktadır:

- ب bir - ber

Türkçe 1 sayısı ile Farsça ön ek “ber-“ karıştırılınca müellifin vermek istediği anlam ortadan kalkmaktadır:

bir minvāl-i muḥarrer (s. 118) → *ber-minvāl-i muḥarrer*

kerāmet-nişāndan bir āverde-i dest-i intihāb (s. 179) → *kerāmet-nişāndan ber-āverde-i dest-i intihāb*

- طور Ṭūr - Ṭavr

İlki bir dağ adı ikincisi ise bir kavramdır, şu örneklerde “tavr” olarak okunması gerekirken “Tūr”, “Tūr” olarak okunması gerekirken “tavr” şeklinde okunmuştur:

Peyrev-i Ṭūr-ı kerem baḡş-ı cenāb-ı Şiddīk (s. 118) → *Peyrev-i ṭavr-ı kerem-baḡş-ı cenāb-ı Şiddīk*

Ṭūr-ı laṭīf ü sırr-ı ḥafīdūr ṭarīkatı (s. 156) → *Ṭavr-ı laṭīf ü sırr-ı ḥafīdūr ṭarīkatı*

Ḳalūr ṭavr-ı vücdüñ remz-i sırr-ı (s. 176) → *Ḳalūr Ṭūr-ı vücdüñ remz-i sırr-ı*

- متاع meṭāʿ - muṭāʿ

İlki “eşya, mal” anlamını taşıırken ikincisi “emrine uyulan, kendisine itaat edilen” anlamındadır. Aşağıdaki örnekte müellif “hükümdarlara yaraşan ve bütün dünyanın boyun eğdiği ferman” demek istiyorken nâşir ona “hükümdarlara yaraşan ve bütün dünyanın malının fermanı” gibi anlamsız bir şey söyletmeye çalışıyor:

fermān-ı cihān-meṭāʿ-ı ḥusrevānī (s.119) → *fermān-ı cihān-muṭāʿ-ı ḥusrevānī*

- مقدم muḳaddem (önce gelen) – maḳdem (geliş)

“Önce gelen” anlamındaki mukaddem ile “geliş” anlamındaki makdem de sıkça karıştırılan kelimelerdendir. Nâşir manzumenin veznine dikkat etseydi okuyuşunun hatalı olduğunu anlayabilirdi:

Bahār-ı muḳaddemi kuvvet virüp... (s. 119) → *Bahār-ı maḳdemi kuvvet virüp ...*

- اراده irāde (bir işi yapma gücü, isteme) - ārāda (süsleyen)

Arapça “irāde” ile Farsça “süsleyen” anlamındaki “ārā” kelimesinin Türkçe bulunma eki “de” almış hâli olan “ārāda” kelimesi de dikkatsiz bir okuyucunun karıştırılabileceği bir yazıma sahiptir. Aşağıdaki örnekte şairin “cihānı süsleyen güneş” anlamında kurduğu bir tamlamada kelime, kendinden önceki kelimeden ayrı görülerek “irāde” şeklinde okunmuş ve mısra anlamsızlaşmıştır:

Şuʿāʿ-ı ḥüsnüniñ mihr-i cihān irāde şaʿbānı (s. 120) → *Şuʿāʿ-ı ḥüsnüniñ mihr-i cihān-ārāda şaʿbānı*

- ائمه itme - atma

Bağlama göre “itme” okunması gereken yerde “atma” okunmuştur:

Atma küstāḡ nazar her ṭarafā sen öz(?) kes (s. 122) → *İtme güstāḡ nazar her ṭarafā sen uz kes*

- قدر kadar (ölçüde, derecede) - kadr (değer, kıymet)

Ḳalʿalar her birisi kūh-ı cihān ḳadar bülend (s. 124) → *Ḳalʿalar her birisi kūh-ı cihān-ḳadr u bülend*

- فلك felek (gökyüzü) - fülk (gemi)

hevādār-ı felek-i rüzgār (s. 125) → *hevādār-ı fülk-i rüzgār*

- سوز söz (kelam) - sūz (ateş)

Nâyveş söz ile nâlişler ider ‘aşık meger (s. 126) → *Nâyveş sūzile nâlişler ider ‘aşık meger*

- بارگیران bār-gīr-i ān (onun beygiri) - bār-gīrān (beygirler)

tedārük-i bār-gīr-i ān çāpük ile şavb-ı maḳşūda ‘azîmet olındığı (s. 127) → *tedārük-i bār-gīrān-ı çāpük ile şavb-ı maḳşūda ‘azîmet olındığı*

- مهری mihr ve’y - meh-rû-yı

Bu da ilginç bir yanlış okuma örneğidir. Beyitte hiç yeri yokken “güneş ve ey” ibaresi kullanılıyor, hâlbuki kelimenin siyâk u sibâkına bakıldığında şairin “meh-rûy-ı Ağrıboz” yani “Ağrıboz’un nazik yürüyüşlü, alımlı ve ay yüzlü güzeli” demek istediği anlaşıyor:

Nâzik revîşli cezbeli mihr ve’y Eğriboz (s. 129) → *Nâzûk revîşli cezbeli meh-rûy-ı Ağrıboz*

- احمال ihmâl (yük yükletmek, yükletilmek) - aḥmâl (yükler)

حمل kökünden if’âl vezninde masdar olarak türetilen ihmâl, yükletmek, yükletilmek anlamını taşıırken aynı kelimenin ef’âl vezniyle çokluk biçimi türetilmiştir; bağlam, yani ağırlıklar anlamındaki eskâl kelimesi eş yazımlı bu iki kelimeden yükler anlamındaki aḥmâl’i gerektirmektedir.

ḥarem ṭarafına ilḳā-yı iḥmâl ü eşkâl (s. 129) → *ḥarem ṭarafına ilḳā-yı aḥmâl ü eşkâl*

- خلق Ḥalk (yaratma, yaratılmışlar, insanlar) - Ḥulḳ (yaratılış, huy, tabiat)

Aşağıdaki mısra da genel olarak insanlardan değil bir insan teki olan Ahmed Paşa’dan söz edildiği için tabiat, huy anlamındaki hulk kelimesi kastedilmiştir:

Ḥalkı kerîm ü ḥüsn-i dil-ārâsı âfitâb (s. 130) → *Ḥulḳı kerîm ü ḥüsn-i dil-ārâsı âfitâb*

- نفس nefes (can, rûh, öz benlik) - nefes (şifa veren dua)

Merd-i şāḥib-nefs ü pîr-i mübârek-dem idi (s. 131) → *Merd-i şāḥib-nefes ü pîr-i mübârek-dem idi*

- گرد gird (yuvarlak) - gerd (toz, toprak)

Görmesün gird-i keder dâmen-i pîrânı tutan (s.131) → *Görmesün gerd-i keder dâmen-i pîrânı tutan*

- مشاهد müşâhid (gözleyen, gözlemci) - meşâhid (şehitlikler)

zevât-ı kirâm müşâhidi ziyâretgâh-ı düstân olup (s.132) → *zevât-ı kirâm meşâhidi ziyâretgâh-ı düstân olup*

- تصویرات taşvîr-i at (at’ın tasviri) - taşvîrât (tasvirler)

taşvîr-i at-ı ‘acîbe (s.134) → *taşvîrât-ı ‘acîbe*

• دنونمای küffâr dūn-nūmā-yı güftâr (alçak gösteren söz?) - donanma-yı küffâr (Kâfirlerin donanması)

dūn-nūmā-yı güftâr (s.134) → *donanma-yı küffâr*

• مشرف müşerref (şeref kazanmış, şereflenmiş, şerefli) - müşrif (bir hâle yaklaşan, ... üzere olan, -e yüz tutan, meyleden)

bu kilîsâ daḥı müşerref-i ḥarâb (s.134) → *bu kilîsâ daḥı müşrif-i ḥarâb*

- الفته *ālufte* (alışık, müptelâ, düşkün kimse) - ülfete (uygun kimselerle güzel bir şekilde görüşüp konuşmaya, ahbaplık etmeye)

Ahālīsinden ālufte-i çesbān müftī vü kâdī (s.135) → *Ahālīsinden ülfete çesbān müftī vü kâdī*

- مفرح *müferraḥ* (ferahlamış) - müferriḥ (ferahlık verici)

Bāreka'llāh ne güzel *cāy-ı müferraḥ manẓar* (s.137) → Bāreka'llāh ne güzel *cāy-ı müferriḥ-manẓar*

- كرم *kerem* (cömertlik) – germ (sıcak, germ-ülfet: sıkı fıkı, içli dışlı)

Nizām-ı ḥāl-i dünyā devlet kerem-ülfet-i 'uḡbā (s.157) → *Nizām-ı ḥāl-i dünyā devlet-i germ-ülfet-i 'uḡbā*

şirā-yı metā'-ı dünyāda kerem-bāzār-ı feẓāḥat (s.177) → *şirā-yı metā'-ı dünyāda germ-bāzār-ı feẓāḥat*

şarāb-ḥ'ār-ı kerem-i ülfet (s.178) → *şarāb-ḥ'ār-ı germ-ülfet*

- سرور *server* (önder, reis) - sürür (sevinç)

ile qarīrū'l-'ayn-ı hezār server u şādmān (s. 161) → *ile qarīrū'l-'ayn-ı hezār sürür u şādmān*

- علمدار *İlimdār* (ilim sahibi) - 'Alemdār (sancak tutan, taşıyan)

'İlimdār-ı emīr-i her-dü-'ālemdür ġazālarda (s. 163) → *'Alemdār-ı emīr-i her-dü-'ālemdür ġazālarda*

- سر *ser* (baş) - sır (giz)

Ḥudā'nıñ ser-i cūdıdur Ebā Eyyüb-ı Enşārī (s. 163) → *Ḥudā'nıñ surr-ı cūdıdur Ebā Eyyüb-ı Enşārī*

Surr-ı cümle-i evvelīn ü āḫirīn (s. 167) → *Ser-cümle-i evvelīn ü āḫirīn*

- اخر *āḫir* (son, sonuncu) - āḫer (diğer, başka)

ṭaleb-i āḫir ḫilāf-ı meşreb-i 'aşıḳāndur (s. 165) → *ṭaleb-i āḫer ḫilāf-ı meşreb-i 'aşıḳāndur*

- اول امرده *ol emirde* (o işte/ o buyrukta) - evvel emirde (ilk önce, en evvel)

ol emrde birkaç gün müsāfir-ḥāne-i (s. 174) → *evvel emrde birkaç gün müsāfir-ḥāne-i*

- سلم *silm* (barış, sulh) - süllem (merdiven)

rütbe-i sāmiye bulup irtikā-yı silm-i ḫaḳīḳī (s. 193) → *rütbe-i sāmiye bulup irtikā-yı süllem-i ḫaḳīḳī*

b. Yakın Eş Yazımlı Kelimelerin Okunuşundaki Hatalar

Bu başlık altında bir ya da iki harfî farklı olan ve bu sebeple birbiriyle karıştırılan kelimelerin okunuşu ile ilgili hatalar ele alınacaktır:

- ثواب *sevāb* (iyi ve güzel davranışlar karşılığında Allah tarafından verilen mükāfat) - صواب *şavāb* (doğru, doğruluk)

İtdi iḫyā bendesin luṭf-ı sevāb-ı Meşnevī (s. 126) → *İtdi iḫyā bendesin luṭf-ı şavāb-ı Meşnevī*

- افزون / افزونان *efzūn / efzūnān* (fazla olan/lar, çok/lar)

- افروز / افروزان efrüz / efrüzân (aydınlatan/lar, parlatan/lar)
- غريب ġarīb (gurbete düşen) - فريب firīb (aldatan, aldatıcı)

temâşâğâh-ı dil-i muḥabbet-efzûn oldıkda (s. 127) → *temâşâğâh-ı dil-i muḥabbet-efrüz oldıkda*

... köy-i dil-ğarībde ... dil-efzûnân-ı muḥabbet... (s. 140) → *...küy-yi dil-firībde ... dil-efrüzân-ı muḥabbet*

- غرا ġarrā (parlak) - غره ġurre (Arabî ayların birinci günü)

māh-ı ramazānu 'l-mübārekûñ ġarrası (s. 138) → *māh-ı ramazānu 'l-mübārekiniñ ġuresi*

- وصال vişal (kavuşma) - وصل vaşl (kavuşma)

Eyle hem-vişal-i ricāl-i āšnā-yı beyt-i āl (s. 145) → *Eyle hem-vaşl-ı ricāl-i āšnā-yı beyt-i āl*

- نجوم nücûm (yıldızlar) - نجم necm (yıldız)

Ḳamer-i evc-i kerem nücûm-ı nüh-eflāk himem (s.145) → *Ḳamer-i evc-i kerem necm-i nüh-eflāk-i himem*

- قرأ kırā (konuk, yemek) - قرا ħurā (köyler)

Arapçada elif-i maksûre ile قری şeklinde yazılan ve köyler anlamına gelen **ħurā** kelimesi metinde elif-i memdûde ile قرا şeklinde yazılmıştır, ancak bağlamdan anlamının köyler olduğu çıkarılabilmektedir. Bu cümlede kelimenin **ħurā** şeklinin kullanılması mümkün değildir.

maḥāll ü bilād u ħurā ahālîsi (s.151) → *maḥāll ü bilād u ħurā ahālîsi*

- مأموریت me 'mûriyyet (memur olma durumu) - معمریت ma' mûriyyet (bayındır olma durumu)

- ايله و الا ile vālā-yı (ile yüce...?) - eyle ve illā

me'mûriyyet-i dünyāya ihtimām ile vālā-yı ahālî-i Anaṭolı (s.151) → *ma'mûriyyet-i dünyāya ihtimām eyle ve illā ahālî-i Anaṭolı*

- خریدہ ħarîde (satın alınmış) - خرده ħurde (ufak, küçük şey, kırıntı)

ħarîde-i sūd-ı dünyā anlarda mefķūd (s.151) → *ħurde-i sūd-ı dünyā anlarda mefķūd*

- عجب 'acib (tuhaf, garip, şaşırtıcı) - عجب 'aceb (şüphe, hayret ifâde eden soru zarfı, acaba)

Şimdi ne 'acib sîm ü zeri pek sever olduñ (s.152) → *Şimdi ne 'aceb sîm ü zeri pek sever olduñ*

- قرب ħurb (yakın, yakınlık) - قریب ħarīb (yakın)

Ḳaraşu ħurbünde bir şecere-i pür-şemere-i tut (s.153) → *Ḳaraşu ħarībinde bir şecere-i pür-şemere-i tut*

- معمول ma‘ mül (imal edilen, üretilen) - مأمول me‘ mül (ümit edilen, beklenen, umulan)

belde-i tayyibeye kadem-nihāde-i mā‘mül olup (s.160) → *belde-i tayyibeye kadem-nihāde-i me‘mül olup*

- انهاء inhā (Bildirme, haber verme, ulaştırma) - انحاء enhā (Cihetler, taraflar)

sāḥa-i dil-i vasi‘ü’l-inhāya (s.176) → *sāḥa-i dil-i vasi‘ü’l-enhāya*

c. Özensizlik ve Dikkatsizlikten Kaynaklanan Hatalar

Bu husustaki ilk örnek eserin zahriyyesindeki,

Ġayret ān bāşed ki ū ğayr-i hemest

Ān ki efzūn ez beyān u demdemest

Nağd-i Ġayret-i Ġanīf

Üstād-ı mā Fermāyed

Eger dil-dārī-i dil-dār-ı Neş‘et

Demī bāvey nebāşed vāy ber-dil

şeklindeki eser ismi ile onun üstünde ve altında yer alan beyitlerin görmezden gelinerek atlanmasıdır.

Çalışmanın 69. sayfasının ilk paragrafındaki, “*Bölümün sonunda... üslûbunda özetler.*” cümlesi aynı sayfanın üçüncü paragrafında bir iki kelime farkla gereksiz bir şekilde tekrarlanmıştır.

Bu dikkatsizlik ve özensizlik çalışmanın çeviri yazı kısmında da kimi beyit ya da kelimelerin atlanması şeklinde kendini göstermektedir:

117. sayfada *fermān-revā-yı heme aqṭār* terkibi bir kelime atlanarak *fermān-revā-yı aqṭār* biçiminde kaydedilmiştir.

136. sayfada aslında dörtlüklerle yazılmış bir manzume, kafiyeleşimine dikkat edilmeden beyitler hâlinde gösterilmiş ve “*Bî-çāre dili ḥimāyet eyle*” mısraından sonra gelen “*Her kārına sen kifāyet eyle / Sendendür olan ġarībe iḥsān*” mısraları atlanmıştır. Benzeri durum 144. sayfada da görülmektedir:

Seniñ şevḳ u neşāt-ı feyz-i ‘ışkıñdur iden dil-şād

Hevā-yı nefis-i bedden her zamān ikrāh yā Rabbī

beytinden sonra gelmesi gereken

İrür mi Cebre‘il-i ‘avn u luṭfiñ bendeñe yā Rab

Qalursa ḥālūme şad tevbe vü şad vāh yā Rabbī

beyti atlanmıştır. 155. sayfanın 7. satırında *erbāb-ı ceng ü peykār* olması gereken ibare bir kelime atlanarak *erbāb-ı ceng* olarak kaydedilmiştir. Şu örneklerde de ek ve kelime atlanmıştır:

Sarāy-ı ‘ilm-i Ḥaqq’ıñ deridür ḥazret-i Ḥayder (s. 137) → *Sarāy-ı ‘ilm-i Ḥaqq’ıñ haq deridür* ḥazret-i Ḥayder

Cümleden āb-ı rüy-ı şehri-i revnak-dih-i (s. 140) → *Cümleden biri āb-ı rüy-ı şehri-i irşād revnak-dih-i*

Çeviri yazı kısmında kimi kelimelerde, aşağıdaki tabloda görüleceği üzere, bazı harfler ya hiç görülmemiş ya da başka harflerle karıştırılıp yanlış okunmuştur:

Çalışmada Geçen Yanlış Okuma	Doğrusu
nice hurv-i devrân-ı pür-‘adâlet (s. 117)	nice husrev-i devrân-ı pür-‘adâlet
Nûr-ı Yezdân habîb-i Raḥmân (s. 117)	Nûr-ı Yezdân u habîb-i Raḥmân
husrev-i nîk- baht-ı fermân (s. 118)	husrev-i nîk- baht u zamân
icrâ-yı âbîn-i sûrûr-ı ‘umûm (s.119)	icrâ-yı âyîn-i sûrûr-ı ‘umûm
İrer dâmen-i çerḥa ‘âşîkûn feryâd u figânı (s.120)	İrer dâmân-i çerḥa ‘âşîkûn feryâd u efgânı
Rikâbında devân olsun hemîşe Hızr-ı reyyânî (s.120)	Rikâbında devân olsun hemîşe naşr-ı Rabbânî
Düşince gerden-i a‘dâya berḳ-i tîğ-i Yezdânî (s.120)	Düşince gerden-i a‘dâya berḳ-i tîğ-i bürrânı
İde teşhîre himmet kuvvet-i baht-ı cihân-yânı (s.121)	İde teşhîre himmet kuvvet-i baht-ı cihân-bânî
Getürdi cûşa ṭab‘-ı şâ‘irân nûkte-i Sübhânî (s.121)	Getürdi cûşa ṭab‘-ı şâ‘irân-ı nûkte-sencânı
ân-ı ḥayr-ıktirânda Ṭuncâne-i ‘Âmire (s.121)	ân-ı ḥayr-ıktirânda Ṭop-ḥâne-i ‘Âmire
... ḥuzûr-ı ma‘nevî-i ‘inâyet kılındı (s.122)	... ḥuzûr-ı ma‘nevî-i ‘inâyet-şî‘ârları kılındı
celb-i ḥâtır-ı ḥulûş etmegin (s.123)	celb-i ḥâtır-ı ḥulûş-âşâr itmegin
arâzî-i münbitü’l -eşmâr (s.128)	arâzî-i münbitetü’l -eşmâr
Âb-ı ḥayât neş’e midür şu-yı Eğriboz (s.129)	Âb-ı ḥayât neş’esidür şu-yı Ağrıboz
nî‘âl-nişîn-i şafvet-i duḡûl (s.134)	nî‘âl-nişîn-i şufûf-ı duḡûl
beyt-i ma‘bûd hedmende bulınduk (s.135)	Beyt-i ma‘bûd hedminde bulındık
kûmbed-i garîbü’r-resm (s.135)	kûnbed-i garîbü’r-resm
şöhret-şî‘âr-ı bilâd u incâdur (s.135)	şöhret-şî‘âr-ı bilâd u enhâdur
Nûş idüp âb-ı laṭîfin dil-i bûnyâd-ı Hanîf (s.138)	Nûş idüp âb-ı laṭîfin dil-i bî-tâb-ı Hanîf

<i>Nihāl-i kıdd-i dil-dāsi her zamān zībā</i> (s.138)	<i>Nihāl-i kıdd-i dil-ārāsi her zamān zībā</i>
<i>Güldürdi bāğ-ı dilde nice verd-i semedi</i> (s.139)	<i>Güldürdi bāğ-ı dilde nice verd-i sermedi</i>
<i>bi'l-emn ve 'ş-şafā imāle-i licām ve (s.139)</i>	<i>bi'l-emni ve 'ş-şafā imāle-i licām-ı hareket ve</i>
<i>mecmū-i dil-i teberrükāta (s.141)</i>	<i>mecmū'a-i dil-i teberrükāta</i>
<i>andan evvelice şehir-i dil-ārā-yı Yeñişehr'e</i> (s.146)	<i>andan ol gice şehir-i dil-ārā-yı Yeñişehr'e</i>
<i>menzil-i Gölge'ye gidilmeyüp (s.148)</i>	<i>menzil-i Gövlege'ye gidilmeyüp</i>
<i>Ziyāret ü naķdıye-i ħüsn-i teveccühleri</i> (s.148) (aynı hata için bk. s. 163, 178)	<i>Ziyāret ve naķdine-i ħüsn-i teveccühleri</i>
<i>Senün ħisān ü lutfuñ dā'imā ārām-ı cānumdan (s.149)</i>	<i>Senin ħisān u lutfuñ dā'imā ārām-ı cānumdur</i>
<i>Ĥanīfā-veş niyāz-ı vaşl ile geldüm der-i lutfuna (s.149)</i>	<i>Ĥanīfāveş niyāz-ı vaşl ile geldüm der-i lutfu</i>
<i>bu ğazel-i dil-ārām ile rāh maķşūd kıldı</i> (s.149)	<i>bu ğazel-i dil-ārām ile 'azm-i rāh-ı maķşūd kıldı</i>
<i>Orfan kaşabasına resīde-pā olduķda (s.150)</i>	<i>Orfan każāsına resīde-pā olduķda</i>
<i>bāğda 'amele-i dil-i şāguñ kimlerdür (s.151)</i>	<i>bāğda 'amele-i dil-şāfuñ kimlerdür</i>
<i>bu cevāhir-i bāhirü'l-envār ahālīsindendürler (s.151)</i>	<i>bu civār-ı bāhirü'l-envār ahālīsindendürler</i>
<i>Gümülcine'de qarār kıldı (s.154)</i>	<i>Gümülcine'de qarār olındı</i>
<i>bāğçe-i laţif ile (s.154)</i>	<i>bāğçe-i laţife ile</i>
<i>maĥall-i feraĥ u ferec-zādur (s.154)</i>	<i>maĥall-i feraĥ u feriĥ-zādur</i>
<i>nüş-ı maştaba-i ā'fiyet birle (s.154)</i>	<i>nüş-ı maştaki-i 'āfiyet birle</i>
<i>Bu illerde bula envār-ı behcet mihr ü māhda</i> (s.155)	<i>Bu illerde bula envār-ı behcet mihr ü māhında</i>
<i>şavb-ı dil-ārā-yı Ma'lgara'ya (s.156)</i>	<i>şavb-ı dil-ārā-yı Mağalkara'ya</i>

<i>Bu ‘ālemde eger peykāne düşdümse günāhumla</i> (s.157)	<i>Bu ‘ālemde eger bīgāne düşdümse günāhumla</i>
<i>Yā Rab kerem ü şıdķ u necātı Allāh</i> (s.159)	<i>Bāb-ı kerem ü şıdķ u necātı Allāh</i>
<i>hāne-i muḥabbet-āşinā-i ‘abd-i ‘ācize</i> (s.160)	<i>hāne-i muḥabbet-āşyāne-i ‘abd-i ‘ācize</i>
<i>El-amān ey zevî’l-kirām-ı zü’l-celāl</i> (s.161)	<i>El-amān ey zû’l-kirām [u] zü’l-celāl</i>
<i>Ķāl u ķile düşmese ḥālüm beter</i> (s.161)	<i>Ķāl u ķile düşmese ḥālüm yiter</i>
<i>va‘d-i evliyāu’n-nu‘mādan</i> (s.163)	<i>va‘d-i evliyāyu’n-na‘mādan</i>
<i>nūr-ı cihān-ı tenvîr-i dil ü cān ķadar ķadir-yāb</i> (s.164)	<i>nūr-ı cihān-ı tenvîr-i dil ü cān ķadr-yāb-ı</i>
<i>ķā’ide-i yed</i> (s.165)	<i>fā’ide-i yed</i>
<i>Neḥcîr-i emel olmayacaķ şayd-ı muḥabbet</i> (s.166)	<i>Naḥcîr-i emel olmayıcaķ şayd-ı muḥabbet</i>
<i>mû’eddāsı nî‘met-i vücūd</i> (s.166)	<i>mû’eddāsı naķmet-i vücūd</i>
<i>dîde-i eḥvel-nigāh-ı ‘aķıldan ... ḥaṭāya ayırma</i> (s.167)	<i>dîde-i aḥvel-nigāh-ı ‘aķıldan ... ḥaṭāya ırme</i>
<i>ḥāl-i ‘ināyet-me ‘āllerine ġālībā beyān</i> (s.169)	<i>ḥāl-i ‘ināyet-me ‘āllerine ġālīben beyān</i>
<i>Anı semt-i şafāya er görelüm</i> (s.169)	<i>Anı semt-i şafāya irgürelüm</i>
<i>minber-i laṭîfeme ķırade şeklinde</i> (s.170)	<i>minber-i laṭîfeme ķrede şeklinde</i>
<i>iżhār-ı raġbet ile</i> (s.170)	<i>iżhār-ı raġbet eyle</i>
<i>ḥānedān-ı Resüle şarf ü sa’y ü liyāķat</i> (s.171)	<i>ḥānedān-ı Resüle şarf-ı vus’ u liyāķat</i>
<i>Nazm-ı ķalem gevher-i şehvār-ı şafādur</i> (s.172)	<i>Nazm-ı ķalemüm gevher-i şehvār-ı şafādur</i>
<i>şüret-i mār u ejderhā</i> (s. 172)	<i>şüret-i mār u ejderde</i>
<i>ma’lûm kışsa-i ‘alîleri</i> (s. 172)	<i>ma’lûm-ı me’âl-i kışsa-i ‘aliyyeleri</i>
<i>murġ-ı nā-ḥürde-i āb-ı zülāl-ı vuşlat</i> (s.173)	<i>murġ-ı nā-ḥorde-i āb-ı zülāl-ı vuşlat</i>
<i>iżhār-ı edā-yı beḥişt ider</i> (s.173)	<i>iżhār-ı edā-yı behcet ider</i>
<i>zevî’l-yede müy-ı nedāmet</i> (s.173)	<i>jülîde-müy-ı nedāmet</i>

<i>şāh-bāz-ı bālā-pervāz kışşası (s.173)</i>	<i>şāh-bāz-ı bālā-pervāz-ı kažiyyesi</i>
<i>qārār itmez bu bāgīn degme şāhına (s.173)</i>	<i>qārār itmez bu bāgīn degme şāhında</i>
<i>Āşiyāna tūtamam ben bu çemende neş’et (s.173)</i>	<i>Āşyāne tūtamam ben bu çemende Neş’et</i>
<i>Olsa da hār u hīs lāne-i bülbul sūnbül (s.173)</i>	<i>Olsa da hār u has-ı lāne-i bülbul sūnbül</i>
<i>varaḳā-yı hūs-n-i ‘aşḳ u muḥabbet (s.173)</i>	<i>verḳā-yı hūs-n-i ‘ışḳ u muḥabbet</i>
<i>‘Anḳā-yı ma‘ānini ḳapar Ḳāf-ı ḳaderden (s.173)</i>	<i>‘Anḳā-yı ma‘āniyi ḳapar Ḳāf-ı ḳaderden</i>
<i>āşyān-sāz-ı ‘arş-ı Raḥmān (s.173)</i>	<i>āşyāne-sāz-ı ‘arş-ı Raḥmān</i>
<i>mühr-i mesrā-yı ner-şimāt terennümāt-ı (s.173)</i>	<i>maḥrem-serāy-ı teressümāt-ı¹</i>
<i>Var mı şarf-ı reh-i yār idelüm ‘ahd olsun (s.174)</i>	<i>Varımı şarf-ı reh-i yār ideyüm ‘ahd olsun</i>
<i>erbāb-ı ittikāna (s.174)</i>	<i>erbāb-ı itḳāna</i>
<i>şeker-gū-yı şāḥe-i letāfet (s.175)</i>	<i>şükr-gūy-ı şāḥe-i letāfet</i>
<i>Anı ey dil geçürmek hoş gelür vaḳt-i civānında (s.175)</i>	<i>Anı ey dil geçürmek hoş gelür vaḳt-i cevānide</i>
<i>mübeşşerāt-ı ḥayriyeyi (s.176)</i>	<i>mübeşşirāt-ı ḥayriyeyi</i>
<i>Olur rūḥum tecellī himmet-i (s.176)</i>	<i>Alur rūḥum tecellī himmet-i</i>
<i>penbe-i şirīn-yāf-ı hevā (s.177)</i>	<i>penbe-i şirīn-bāf-ı hevā</i>
<i>sāḥa-i sīne-i kīneye (s.177)</i>	<i>sāḥa-i sīne-i bī-kīneye</i>
<i>meşgūl-i naẓar-şāḥib-‘ayār-ı ḳuṭb-ı devrān (s.177)</i>	<i>meşmūl-i naẓar-ı şāḥib-‘ayār-ı ḳuṭb-ı devrān</i>
<i>mī‘rāc-ı vuşlat u cerāgāh-ı dilden ‘işret it (s.177)</i>	<i>mī‘rāc-ı vuşlat u cerāgāh-ı düldül-i ‘işret it</i>
<i>muḥaddere-i zibā-reviş-i ‘iffet ü riyāşet eyle (s.178)</i>	<i>muḥaddere-i zibā-reviş-i ‘iffet ü riyāzet ile</i>

¹ Metinde زنگنه şeklinde imla edilse de kelimenin sin ile imla edilmesi gerekmektedir, zira bu imla ile bir kelime bulunamamıştır.

<i>zînet-i elbîse ve baş ü tedârik-i ‘ayş-ı inbisât</i> (s.178)	<i>zînet-i elbîse vü bisât ve tedârük-i ‘ıyş-ı inbisât</i>
<i>... muḳāṭ‘ât u ḳurâ ... müsterek-şahne-i zühd</i> (s.178)	<i>... muḳāṭa‘ât u ḳurâ ... müşterik-i şahne-i zühd</i>
<i>ğaşb-ı ḥuḳûḳ-ı re‘âyâ vü fûḳarâ iseler</i> (s.178)	<i>ğaşb-ı ḥuḳûḳ-ı re‘âyâ vü fûḳarâ iderler ise</i>
<i>sen edâ-yı dîvân-ı ferâ‘iz-i İlâh it</i> (s.178)	<i>sen edâ-yı düyûn-ı ferâ‘iz-i İlâh it</i>
<i>maṭrîb-ḥ‘âh-ı bezm-i ‘işret</i> (s.178)	<i>ṭarab-ḥ‘âh-ı bezm-i ‘işret</i>
<i>ḥ‘âst-kâr-ı in‘âm-ı Ḥudâ-yı ‘âlimân</i> (s.178)	<i>ḥ‘âst-kâr-ı in‘âm-ı Ḥudâ-yı ‘âlemiyân</i>
<i>müteşeyyîş-i esbâb-ı zâhîr iseler</i> (s.179)	<i>müteşebbîş-i esbâb-ı zâhîr iseler</i>
<i>sîret-i seyâhat-i ‘ibret-revân</i> (s.179)	<i>seyret-i siyâhat-i ‘ibret-rûvât</i>
<i>‘Ayb-ı nâsı örtmegi eyle ‘arz</i> (s.181)	<i>‘Ayb-ı nâsı örtmegi eyle ğaraz</i>
<i>Diñleme şıyt u sadâ-yı her dehen</i> (s.183)	<i>Diñleme şıyt u sadâ-yı her dühül</i>
<i>‘Âlem-i zevḳ-i vişâle var sözün</i> (s.183)	<i>‘Âlem-i zevḳ-i vişâle var süzül</i>
<i>Ḥavâşş-ı Şalât-ı Müncine-i Nebî</i> (s.185)	<i>Ḥavâşş-ı Şalât-ı Münciye-i Nebî</i>
<i>İsmîni ismiñe iden taḳarrub</i> (s.186)	<i>İsmîni ismiñe iden taḳrîb</i>
<i>Ol Resûliñ şalâvatıdır elde</i> (s.186)	<i>Ol Resûliñ şalâtıdır elde</i>
<i>Daḥı tebliğ-i iḳtiżâ-yı ğâyât</i> (s.186)	<i>Daḥı tebliğ-i aḳşâ‘-ı ğâyât</i>
<i>Bu minvâl-i muḥarrer</i> (s.187)	<i>Ber-minvâl-i muḥarrer</i>
<i>gencide-i kenz-i güftâr</i> (s.187)	<i>güncide-i kenz-i güftâr</i>
<i>haber-i şoḥbet-eşer-i ḥazret-i Şeyḥ-i Ekber</i> (s.187)	<i>haber-i şıḥḥat-eşer-i ḥazret-i Şeyḥu‘l-Ekber</i>
<i>ṭabḳ-ı tenbîhî üzere</i> (s.187)	<i>ṭıbḳ-ı tenbîhî üzere</i>
<i>Ma‘nâ-yı zâhiriyyet</i> (s.188)	<i>Ma‘nâ-yı zâhir-i beyt</i>
<i>levḥ-i dil-i bî-ḳalleri</i> (s.188)	<i>levḥ-i dil-i bî-ğilleri</i>
<i>ol noḳta-i cāl-i cemâl-i vaḥdetden</i> (s.188)	<i>ol noḳta-i ḥâl-i cemâl-i vaḥdetden</i>
<i>benüm aṣl-ı noḳta-i nutfe-i âb</i> (s.189)	<i>benüm aṣlum noḳta-i nutfe-i âb</i>
<i>sırr-ı Ḳudret-i Cenâb-ı Ḥālîḳ kevnine</i> (s.189)	<i>sırr-ı ḳudret-i cenâb-ı Ḥālîḳ-ı kevneyne</i>

olarak üzerinde neş'e-i cezbe-i cemâli (s.189)	olarak özinde neş'e-i cezbe-i cemâli
Neş'e-i vahdet o demdür dîde ol dîdedür (s.190)	Neş'e-i vahdet o demdür dîde evvel-dîddür
Ma'lûm-ı edeb-âmûzân-ı dîbistân-ı dirâyet (s.191)	Ma'lûm-ı edeb-âmûzân-ı debistân-ı dirâyet
hikâye-i ' âliyeleri tefâsîr-i kurâ'atde (s.192)	hikâye-i ' aliyyeleri tefâsîr-i Qur'an'da
"tehez" (s.193)	Şehhaz
' âlem-i niyâz-ı müstağrâkân-ı Hzret-i Ebû'l-beşer (s.194)	' âlim-i niyâz-ı müstağfirân hazret-i ebû'l-beşer

165. sayfada *dildür bilen hâlden dîde neden bilür çok yaşayan bilmez efendi çok gezen bilür* sözü manzum olduğu zannıyla beyit hâlinde dizilmiş ve hiç uymamasına karşın vezninin **mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün** olduğu kaydedilmiş, gezen kelimesinden önceki "çok" kelimesi de "çün" olarak okunmuştur.

d. Tamlamaların Okunuşuyla İlgili Hatalar

Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınmış metinlerde Türkçe tamlamaların yanı sıra Arapça ve Farsça kurallara göre oluşturulmuş isim ve sıfat tamlamaları da epeyce yer tutmaktadır. Bu tamlamalar, ait oldukları dilin kurallarına göre okunup yazıya geçirilmelidir; ancak metnin anlamına nüfuz edilmeyip de yapılan işe sadece harfleri çevirme nazarıyla bakıldığında bu tamlamaların okunuşunda da ciddi hatalar meydana gelmektedir.

1. Farsça İzafet ve Vasıf Terkipleri ile Vasef-ı Terkibîlere (Birleşik Sıfat) İlişkin Hatalar:

Aşağıdaki örneklerde Farsça kurala göre izafet (isim tamlaması) ya da vasıf terkihi (sıfat tamlaması) olması gereken yapılarda izafet kesresi gösterilmemiş ya da izafet olmayan yerlerde izafet kesresi kullanılmış; birleşik sıfat olarak görülmesi gereken yapılar ya izafet terkihi olarak ya da yapıyı oluşturan kelimeler birbirinden ayrı unsurlar olarak ele alınmış ve metnin anlamı tam olarak ortaya çıkarılamamıştır.

Çalışmada Geçen Yanlış Okuma	Doğrusu
<i>kâmet-i vâlâ-nehmet</i> âdemi (s. 117)	<i>kâmet-i vâlâ-nehmet-i</i> âdemi
<i>mülebbes-sâz ve gâbrâ-yı kerâmet</i> (s. 117)	<i>mülebbes-sâz-ı gâbrâ-yı kerâmet</i>
<i>Ez-ân-cümle şeh-r-yâr-ı her dü serây</i> rahmet-i ' âli-tebâr , <i>kuṭr-ı dünyâ vü âḫîret</i> (s. 117)	<i>Ez-ân cümle şeh-r-yâr-ı her dü serây-ı</i> rahmet ' âli-tebâr-ı <i>kuṭr-ı dünyâ vü âḫîret</i>
<i>Peyrev-i Ṭür-ı kerem baḫş-ı cenâb-ı Şiddik</i> (s. 118)	<i>Peyrev-i ṭavr-ı kerem-baḫş-ı cenâb-ı Şiddik</i>
<i>Sırr-ı Haydar-reviş</i> ḫübına (s. 118)	<i>Sırr-ı Hayder reviş-i</i> ḫübına

<i>eyyām-ı feraḥ-ı irtisāmda</i> (s.119)	<i>eyyām-ı feraḥ-irtisāmda</i>
<i>evāmīr-i ‘adālet-i meḡāhirden</i> (s.119)	<i>evāmīr-i ‘adālet-meḡāhirden</i>
<i>vārid-i lisān-ı ilhām-ı merām</i> (s.119)	<i>vārid-i lisān-ı ilhām-merām</i>
<i>güftār-ı perīṣān eḡvār-ı āṣār ... ibtidā-i ṣikeste</i> (s.119)	<i>güftār-ı perīṣān-eḡvār-ı āṣār ... ibtidā ṣikeste</i>
<i>tezyīn-i ser-levḡa-i raḡīme-i ṣafā āṣār</i> (s.119)	<i>tezyīn-i ser-levḡa-i raḡīme-i ṣafā-āṣār</i>
<i>Bahār muḡaddemi</i> kuvvet virüp ‘azā-yı ekvāna (s.119)	<i>Bahār-ı maḡdemi</i> kuvvet virüp a‘zā-yı ekvāna
<i>ḡazreti</i> Sulṭān Selīm Ḥān kim (s.120)	<i>ḡazret-i</i> Sulṭān Selīm Ḥān kim
Görince sīne-i ṣāf-ı <i>billūrın reng-i</i> cānānı (s.120)	Görince sīne-i ṣāf-ı <i>bilūrın-reng-i</i> cānānı
<i>zebān-ārā-yı dil-i ‘ubūdiyyet-i nedīm</i> (s.121)	<i>zebān-ārā-yı dil-i ‘ubūdiyyet-nedīm</i>
<i>ḡasret</i> dīdār-ı bāhirü’l-envār-ı ‘aṣḡ-ı (s.122)	<i>ḡasret-i</i> dīdār-ı bāhirü’l-envār-ı ‘iṣḡ-ı
Var ḡayā üzre o sulṭān-ı <i>ma‘ārif-i mülke</i> (s.122)	Var ḡayā üzre o sulṭān-ı <i>ma‘ārif-mülke</i>
<i>Virsün</i> Ḥudā <i>sürür-i sürür</i> Muḡammediyye’den	<i>Virsün</i> Ḥudā <i>sürür sürür-ı</i> Muḡammediyye’den
<i>Ḳılsun</i> kerem <i>zuhūr-ı zuhūr</i> Muḡammediyye’den	<i>Ḳılsun</i> kerem <i>zuhūr zuhūr-ı</i> Muḡammediyye’den
<i>Rāh-ı necāt</i> ḡurb-ı ṣerīf-i Muḡammede	<i>Rāh-ı necāt-ı</i> ḡurb-ı ṣerīf-i Muḡammed’e
<i>Virsün dilā mürür-ı mürür</i> Muḡammediyye’den (s.123)	<i>Virsün dilā mürür mürür-ı</i> Muḡammediyye’den
<i>Mevlānā Aḡmed</i> Bī-cān <i>kuddise</i> (s.123)	<i>Mevlānā Aḡmed-i</i> Bī-cān <i>kuddise</i>
<i>kenāra zeyb-i</i> seḡīne-i vuṣlat (s.123)	<i>kenāre-zīb-i</i> seḡīne-i vuṣlat
<i>duḡl-ı dükkānçe-i</i> da‘vet (s.123)	<i>duḡl-ı dükkānçeyi</i> da‘vet
<i>ḡumanya-sāz</i> rekībe-i ḡareket birle (s.124)	<i>ḡumanya-sāz-ı</i> rekībe-i ḡareket birle
<i>nāmları tamām-ı</i> muṭābıḡ-ı müsem mā-yı (s.124)	<i>nāmları tamām</i> muṭābıḡ-ı müsem mā-yı
<i>ra‘d-ı felek berḡe</i> ṣadā-baḡṣ-ı ṣükūh (s.124)	<i>ra‘d-ı felek-berḡe</i> ṣadā-baḡṣ-ı ṣükūh
<i>Meh-encüm-i sipāh-ı</i> mülk-i ṣebsin (s.125)	<i>Meh-i encüm-sipāh-ı</i> mülk-i ṣebsin
<i>Ṣevḡ ile ... her şeyḡ ü ṣāb</i> Meṣnevī (s.126)	<i>Ṣevḡle ... her şeyḡ ü ṣāb-ı</i> Meṣnevī

<i>Şems-i tâbân-ı haķıķatdūr o vecih âşikâr</i> (s.126)	<i>Şems-i tâbân-ı haķıķatdūr o vech-i âşkâr</i>
<i>Deryāda oldı Hāzreti İlyās dest-gır</i> (s.128)	<i>Deryāda oldı hāzret-i İlyās dest-gır</i>
<i>Arz-ı Hūdā'da hāzreti tevfiķ ola rehīn</i> (s.128)	<i>Arz-ı Hūdā'da hāzret-i tevfiķ ola rehīn</i>
<i>Mīr-i mīrān-ı kirām-ı' ināyet irtisāmdan</i> (s.128)	<i>Mīr-i mīrān-ı kirām-ı' ināyet-irtisāmdan</i>
<i>‘aķd-i meclis kırā’at-i emr ü fermān-ı</i> (s.129)	<i>‘aķd-i meclis-i kırā’at-i emr ü fermān-ı</i>
<i>ķontoş semmūr ferve-i mūriş-i sevr ile</i> (s.129)	<i>ķontoş-ı semmūr-ı ferve-i mūrişü’s-sūr ile</i>
<i>kibār u zabiţān ser-ħadden</i> (s.129)	<i>kibār u zabiţān-ı ser-ħadden</i>
<i>Hengām-ı ārāmda zebān-ı gūzār inşād</i> (s.129)	<i>Hengām-ı ārāmda zebān-gūzār-ı inşād</i>
<i>Ya’nī vezīr ibni vezīr hūy-ı Eğriboz</i> (s.130)	<i>Ya’nī vezīr ibni vezīr-hūy-ı Ağrıboz</i>
<i>Vaşfiñda hāme oldı sūhen cūy-ı Eğriboz</i> (s.130)	<i>Vaşfiñda hāme oldı suhen-cūy-ı Ağrıboz</i>
<i>Māh-ı ‘aţā-yı evc-i felek tū-yı Eğriboz</i> (s.130)	<i>Māh-ı ‘aţā-yı evc-i felek-tū-yı Ağrıboz</i>
<i>Varoş-ı muħabbet cūşda</i> (s.130)	<i>Varoş-ı muħabbet-cūşda</i>
<i>Hāzreti Şamede’d-dīn Baba</i> (s.132)	<i>hāzret-i Şamede’d-dīn Baba</i>
<i>üç nefer ħasībū’n-neseb</i> (s.132)	<i>üç nefer-i ħasībū’n-neseb</i>
<i>segbānān-ı tūfenk-i ber-dūş</i> (s.134)	<i>segbānān-ı tūfeng-ber-dūş</i>
<i>icrā-yı resm-i ta’zīm kırā’at-ı fermān-ı</i> (s.134)	<i>icrā-yı resm-i ta’zīm-i kırā’at-ı fermān-ı</i>
<i>āverde kabza-i İslāmiyān</i> (s.134)	<i>āverde-i kabza-i İslāmiyān</i>
<i>cebbe-ħāne-i kal’a-i muħterik-i āteş-i kazā</i> (s.134)	<i>cebe-ħāne-i kal’a muħterik-i āteş-i kazā</i>
<i>kūffār hākester-i kilisānıñ münhedim</i> (s.134)	<i>kūffār-ı hāksār kilisānıñ münhedim</i>
<i>kār-ı bed-ħāne kūşāda derūn-ı bā’ış-ı</i> (s.135)	<i>kār-ı bed-ħāne-i gūşāde-derūn bā’ış-ı</i>

<i>tamām-ı</i> cāy-ı ārām <i>olıcak</i> maḥall-i <i>ferah-ı irtisāmdur</i> (s.136)	<i>tamām</i> cāy-ı ārām <i>olacak</i> maḥall-i <i>ferah-irtisāmdur</i>
<i>sebt-i</i> cerīde-i <i>dil imān-ı simāt</i> kılındı (s.136)	<i>sebt-i</i> cerīde-i <i>dil-i imān-simāt</i> kılındı
<i>Haseki</i> ‘Alī Ağa <i>nām-ı</i> şecā‘at-güster (s.137)	<i>Haseki</i> ‘Alī Ağa <i>nām</i> şecā‘at-güster
<i>bir bağçe-i</i> ‘ <i>ālem-i bahār</i> derūnında (s.138)	<i>bir bağçe-i</i> ‘ <i>ālem-bahā</i> derūnında
<i>üç lüle āb-ı şāf-ı derūn-ı havz-ı şafā ittişāfına</i> (s.138)	<i>üç lüle āb-ı şāf derūn-ı havz-ı şafā-ittişāfına</i>
<i>kesb-i sūrūr-ı meserret</i> olındı (s.138)	<i>kesb-i sūrūr u meserret</i> olındı
<i>Na‘t-ı Şerif-i Güne-i Ğazel</i> (s.139)	<i>Na‘t-ı Şerif-güne</i> Ğazel
<i>velvele-endāz-ı şahrā-yı hūsn-i</i> behā ve <i>dil-berān-ı Rūm ve mehveşān-ı muḥabbet ü rūsūm</i> (s.140)	<i>velvele-endāz-ı şahrā-yı hūsn [ü]</i> behā ve <i>dil-berān-ı Rūm u mehveşān-ı muḥabbet-rūsūm</i>
<i>tarīk-i hidayet-i refik-i</i> Hācī Bektāş-ı Velī (s.140)	<i>tarīk-i hidayet-refik-i</i> Hācī Bektāş-ı Velī
<i>revnak-dih-i hānķāh-ı muḥabbet mu‘tād-ı</i> Mevlānā <i>Veliiyi’ddin</i> Baba-yı <i>her-dem-i āzādıñ</i> (s.140)	<i>revnak-dih-i hānķāh-ı muḥabbet-mu‘tād</i> Mevlānā <i>Veliiyü’d-din</i> Baba-yı <i>her-dem-āzādıñ</i>
<i>yādgār-ı dil-i hūlūş mu‘tād</i> (s.140)	<i>yādgār-ı dil-i hūlūş-mu‘tād</i>
<i>on yedi kemer-beste ve gül-deste-i</i> evvelin ü <i>āḫir-in-i tāhir-in</i> ü <i>bāṭın-in</i> (s.141)	<i>on yedi kemer-beste vü gül-deste</i> evvelin ü <i>āḫir-in zāhir-in</i> ü <i>bāṭın-in</i>
<i>Türkī ile mūmtezic şīr ü şeker</i> şalavāt-ı (s.141)	<i>Türkī ile mūmtezic-i şīr ü şeker-i</i> şalavāt-ı
‘ <i>aziz</i> mūmā ileyhden (s.141)	‘ <i>aziz-i</i> mūmā ileyhden
<i>nehzet</i> ve <i>reh-i rāstı-i</i> miyān-ı <i>dil-berān-ı</i> (s.144)	<i>nehzat</i> ve <i>reh-i rāstı</i> miyān-ı <i>dil-berān-ı</i>
<i>Keşide ḫālet-i şıḫḫat</i> ‘aṭā-yı <i>Raḥmāndur</i> (s.145)	<i>Keşide-ḫālet-i şıḫḫat</i> ‘aṭā-yı <i>Raḥmāndur</i>
<i>ḫāric-i</i> kal‘asında <i>kā’in-ı</i> ka‘betü’l-‘uşşāk-ı (s.148)	<i>ḫāric-i</i> kal‘asında <i>kā’in</i> ka‘betü’l-‘uşşāk-ı
<i>anda medfūn</i> ḫazīre-i <i>naẓifdūr</i> (s.148)	<i>anda medfūn-ı</i> ḫazīre-i <i>naẓifdūr</i>

<i>Ğande uça peçe-i murğ-ı emel-i âvâre</i> (s.150)	<i>Ğanda uça peçe-i murğ-ı emel âvâre</i>
<i>Dil âlüfte-i ‘aşk-ı şafāya bir zamān-ı yārān</i> (s.150)	<i>Dil-i âlüfte-i ‘ışk u şafāya bir zamān yārān</i>
<i>Temāşā-gāh-ı hūsn-i ān idi her dil-ber-i</i> (s.150)	<i>Temāşāgāh-ı hūsn ü ān idi her dil-ber-i</i>
<i>Görince ol şafā-cū dil-ber-i nev ülfeti gitdi</i> (s.150)	<i>Görince ol şafā-cū dil-ber-i nev-ülfeti gitdi</i>
<i>haşyet-i bed mest-i çeşmān (s.150)</i>	<i>haşyet-i bed-mest-i çeşmān</i>
<i>Ve’l-hāşıl-ı kelām hazret-i Pīr tamām-ı mūşāhede-i (s.151)</i>	<i>ve’l-hāşıl kelām-ı hazret-i Pīr tamām mūşāhede-i</i>
<i>Tafşıl-i kelām hazret-i Mevlānā-yı Rūm</i> (s.151)	<i>Tafşıl-i kelām-ı hazret-i Mevlānā-yı Rūm</i>
<i>bu vechile mesmū’- gūş-ı ‘abd-i (s.151)</i>	<i>bu vechile mesmū’-ı gūş-ı ‘abd-i</i>
<i>i‘mār-ı bāğ ve cibāl-i Rūm’da mevcūddur</i> (s.151)	<i>i‘mār-ı bāğ u cibāl Rūm’da mevcūddur</i>
<i>ğayd-ı cerīde-i dil-i muhabbet sūd kılındı</i> (s.152)	<i>ğayd-ı cerīde-i dil-i muhabbet-sūd kılındı</i>
<i>āteş-i sivā-yı vaṭān lūle-i duḥān cānı (s.153)</i>	<i>āteş-i sivā-yı vaṭān lūle-i duḥān-ı cānı</i>
<i>Hevā-yı hūb-ı bū-yı vaşl-ı iḥsānuñ dil-i zāre</i> (s.153)	<i>Hevā-yı hūb-būy-ı vaşl-ı iḥsānuñ dil-i zāra</i>
<i>ğarīb nevāzān-ı ehl-i muhabbetden (s.154)</i>	<i>ğarīb-nūvāzān-ı ehl-i muhabbetden</i>
<i>şüret-i eşbehīde-i u‘cūbetü’l-ḳıyāfe ve ğarībā (s.155)</i>	<i>şüret-i eşbehīde u‘cūbetü’l-ḳıyāfe ve ğarīb</i>
<i>menzil-i süvār-ı ‘azīmet (s.156)</i>	<i>menzil-süvār-ı ‘azīmet</i>
<i>bāriḳa-i āfītāb-ı nazīr-i cemāl-i dōstān</i> (s.160)	<i>bāriḳa-i āfītāb-nazīr-i cemāl-i dūstān</i>
<i>Kelb-i nefis bende-i ‘ifrīt-mişāl (s.161)</i>	<i>Kelb-i nefs-i bende-i ‘ifrīt-mişāl</i>
<i>Ba’d-ı mülākāt-ı dōstān (s.163)</i>	<i>Ba’de mülākāt-ı dūstān</i>
<i>himmet-i manşib-cūsbān (s.163)</i>	<i>himmet-i manşib-ı çeşbān</i>
<i>Aşl-ı seyr ü sefer (s.164)</i>	<i>Aşıl seyr ü sefer</i>
<i>şarf-ı hayāl-i hulūş mu’tād (s.164)</i>	<i>şarf-ı hayāl-i hulūş-mu’tād</i>
<i>nā’il-i dest-i māye-i şervet (s.165)</i>	<i>nā’il-i dest-māye-i şervet</i>

<i>müzd-i dest ve ücret-i hizmet-i Hâk'dur</i> (s.165)	<i>müzd-i dest ü ücret-i hizmet Hâk'dur</i>
<i>belki herze-i sevdâ-yı pür-hevâ</i> (s.165)	<i>belki herze sevdâ-yı pür-hevâ</i>
<i>bu sefer sûrî-i bendegîde</i> (s.165)	<i>bu sefer-i sûrî-i bendegîde</i>
<i>Tîğ-i bî-dirîğ-i lâ'dan ve seyf-i nefy-i sivâ- yı katl-ı</i> (s.167)	<i>Tîğ-i bî-dirîğ-i lâ ve seyf-i nefy-i sivâ katl-i</i>
<i>dîde-i hürşîd-bînvârî envâr-ı ittîşâf ol</i> (s.167)	<i>dîde-i hürşîd-bînvârî envâr-ittîşâf ol</i>
<i>nûr-ı zuhûr-ı salţanat ‘Abdu’l-‘azîz</i> (s. 170)	<i>nûr-ı zuhûr-ı salţanat-ı ‘Abdu’l-‘azîz</i>
<i>bir mâl-dâr-ı Yahûdî’yi</i> (s. 170)	<i>bir mâl-dâr Yehûdîyi</i>
<i>halîfe-i dil-i âgâh ya’nî ‘Ömer bin ‘Abdu’l- ‘azîz ‘ârif-i bi’llâh</i> (s. 170)	<i>halîfe-i dil-âgâh ya’nî ‘Ömer bin ‘Abdu’l- ‘azîz-i ‘ârif-i bi’llâh</i>
<i>ol maķûle-i zâhir-bînân-ı ‘ilm ü hikmet</i> (s. 172)	<i>ol maķûle zâhir-bînân-ı ‘ilm ü hikmet</i>
<i>“ayneyk”-i yakîn-i ihtimâm</i> (s. 172)	<i>‘aynek-i yakîn-ihtimâm</i>
<i>Seh̄ere-i Fir’avun ‘aleyhi’l-la‘nenüñ</i> (s. 172)	<i>Seh̄ere-i Fir’avn-ı ‘aleyhi’l-la‘neniñ</i>
<i>cem‘iyyet-gâh-ı sih̄re-i Fir’avun ‘aleyhi’l- la‘nede</i> (s. 172)	<i>cem‘iyyetgâh-ı seh̄ere-i Fir’avn-ı ‘aleyhi’l- la‘nede</i>
<i>ejder-i âteş-i dūd-ı meydân-ı veğâ</i> (s. 172)	<i>ejder-i âteş-dūd-ı meydân-ı veğâ</i>
<i>ol maķûle-i yenbū‘-ı kerâmeti</i> (s. 173)	<i>ol maķûle yenbū‘-ı kerâmeti</i>
<i>havâ-yı bârid kahr u nekâlden</i> (s. 173)	<i>hevâ-yı bârid-i kahr u nikâlden</i>
<i>per ü bâl endâz-ı hasâret</i> (s. 173)	<i>perr ü bâl-endâz-ı hasâret</i>
<i>zerķây-ı bezm-i ķurbet</i> (s. 173)	<i>zerķâ-yı bezm-i ķurbet</i>
<i>Bulur sırr-ı taķhalli-i zînet Monlâ-yı</i> (s. 176)	<i>Bulur sırr-ı taķhalli zînet-i Monlâ-yı</i>
<i>Refref-i zibâ-yı ģarām-ı rûĥa</i> (s. 177)	<i>refref-i zibâ-ģurām-ı rûĥa</i>
<i>libâs-ı taķvâ-yı iltibâs-ı el-faķru fah̄rî</i> (s. 178)	<i>libâs-ı taķvâ-iltibâs-ı el-faķru fah̄rî</i>
<i>sen katl-i nefs-i cevr-i mu’tâd</i> (s. 178)	<i>sen katl-i nefs-i cevr-mu’tâd</i>
<i>‘Aşķ-ı dâ’im ģurfe bir âğâz ider</i> (s. 184)	<i>‘İşķ dâ’im ģurfe bir âğâz ider</i>
<i>Muĥammed Baba nâm zât, tevĥîd-i uşûl</i> (s. 187)	<i>Muĥammed Baba nâm zât-ı tevĥîd-uşûl</i>
<i>serî‘ü’l-ĥuşûl merâm-ı iş’âr oldı</i> (s. 187) s	<i>serî‘ü’l-ĥuşûl merâm-şî‘âr oldı</i>

<i>iki haṭṭ-ı dil ü ğubār noḳta-i vüçüd</i> (s. 188)	<i>iki haṭṭ-ı dil ve ğubār-ı noḳta-i vüçüd</i>
<i>her zerre-i nā-çiz maḥv ve vüçüd sitiz</i> (s. 188)	<i>her zerre-i nā-çiz maḥv-ı vüçüd-ı sitiz</i>
<i>‘azizān ṭarīḳ-i ḳurbdan</i> (s. 188)	<i>‘azizān-ı ṭarīḳ-i ḳurbetden</i>
<i>bīneş-i vişāl-i māh-ı nev-kemāl-i dünyā</i> (s. 189)	<i>bīniş-i vişāl-i māh-ı nev-i kemāl-i dünyā</i>
<i>envār-yāb olup vefā olursa</i> (s. 189)	<i>envār-yāb-ı vefā olursa</i>
<i>bu mecmū‘a sırt-ı enfüs ü âfāk</i> (s. 191)	<i>bu mecmū‘a-ı sırt-ı enfüs ü âfāk</i>
<i>elvāḥ-ı beyāzu’l-vüçüh evrāk</i> (s. 191)	<i>elvāḥ-ı beyāzu’l-vüçüh-ı evrāk</i>
<i>dil-i müştāk be-noḳta-i işrāk-ı nūr-ı irşād</i> (s. 191)	<i>dil-i müştāk u noḳta-i işrāk nūr-ı irşād</i>
<i>ba‘de’l-ḥurūc-ı gencīne-i cevāhir-i esmā-yı</i> (s. 191)	<i>ba‘de’l-ḥurūc gencīne-i cevāhir-i esmā-yı</i>
<i>pā-nihāde-i ḥikmet ve eşk-i dîz-i ḥāk-i nedāmet</i> (s. 192)	<i>pā-nihāde-i ḥikmet ve eşk-rîz-i ḥāk-i nedāmet</i>
<i>mā’ü’l-ḥayāt sabekāt rahmeti ‘alā ğaḏabı</i> (s. 193)	<i>mā’ü’l-ḥayāt-ı sebekāt rahmeti ‘alā ğaḏabı</i>
<i>kārger-i te ‘şir icābet</i> (s. 193)	<i>kārger-i te ‘şir-ı icābet</i>
<i>bu iḥsān, fermān-ı Hudā’dan</i> (s.194)	<i>bu iḥsān-ı firāvān-ı Hudā’dan</i>

2. Arapça Tamlamaların Okunuşuyla İlgili Hatalar:

Çalışmada, Arapça tamlamalardaki muzâfin son harfinin zammeli okunması gerekirken harf-i cer almış gibi kesreli okunması, harf-i tarîfin elifinin medli elif olarak okunması; bazı zaman ve mekân zarflarının muzâf olması durumunda son harfinin fethalı okunması gerekirken kesreli okunması, kesreli okunması gerekirken zammeli okunması, kimi zaman da önünde herhangi bir harf-i cer ya da nidâ olmaksızın muzâfin sonunun fethalı ya da kesreli okunması cinsinden hatalar söz konusudur.

Çalışmada Geçen Yanlış Okuma	Doğrusu
<i>Resûl-i ümmiyye’l-Kureşî</i> (s. 117)	<i>Resûl-i ümmiyyü’l-Kureşî</i>
<i>bi’l-emnü’s-selām</i> (s.119)	<i>bi’l-emni ve’s-selām</i>
<i>āyet-i celilî’t-ta‘zîmî</i> (s.121)	<i>āyet-i celilü’t-ta‘zîmî</i>
<i>‘alā’s-seḥer müsä‘ade-i rûzgār ile</i> (s.123) (aynı hata için bk. s. 138, 150, 158, 160)	<i>‘ale’s-seḥer müsä‘ade-i rûzgār ile</i>
<i>mākûlât u sebzevâtı rahîse’l-bahā</i> (s.129)	<i>me’kûlât u sebzevâtı rahîsü’l-bahā</i>

<i>dāru'l-ḥükemā-yı Atina'dan ... 'azîmet veledi'l-vuşûl</i> (s. 138)	<i>dāru'l-ḥükemā-yı Atina'dan ... 'azîmet ve lede'l-vuşûl</i>
<i>min-ğayr-ı ḥayāl</i> (s. 134)	<i>min-ğayri ḥayālın</i>
<i>ba'd-i zamānin</i> (s. 134)	<i>ba'de zamānin</i>
<i>dīvār-ı lāmi'î'l-envārına taḥrîr olınan</i> (s. 138)	<i>dīvār-ı lāmi'û'l-envārına taḥrîr olınan</i>
<i>evḳāt-ı ḥamsede ba'de'l-edā'û'l-farz</i> (s. 140)	<i>evḳāt-ı ḥamsede ba'de'l-edā'î'l-farz</i>
<i>Mārā'z-zıkr</i> Qaraşu'dan (s. 154)	<i>Mārru'z-zıkr</i> Qaraşu'dan
<i>ḳadır-yāb rütbe-i a'lā'î-l-a'lā</i> (s. 164)	<i>ḳadr-yāb-ı rütbe-i a'le'l-a'lā</i>
<i>tefe'ül-i bi'l-ḥayr-i</i> (s. 164)	<i>tefe'ül bi'l-ḥayri</i>
<i>'alā ḳadrü't-tāḳat</i> (s. 164)	<i>'alā ḳadri't-tāḳa</i>
<i>bi-ḥaḳîḳatü'l-ḥāl</i> (s. 164)	<i>bi-ḥaḳîḳatü'l-ḥāl</i>
<i>cānib-i vech-i Allāh'da maḥv-ı vüçüd eyile ... cüd u beḳā-bi'llāh eyile mübārek ü mes'ūd seni</i> (s. 167)	<i>cānib-i vechu'llāhda maḥv-ı vüçüd ile ... cüd ve beḳā bi'llāh ile mübārek ü mes'üdsın</i>
<i>ma'aza'llāh-ı te'ālā</i> (s. 170)	<i>ma'aza'llāhu te'ālā</i>
<i>'ıyāl-i ḥabîb-i Rabbi'l-'ālemînle</i> (s. 170)	<i>'ayāl-i ḥabîb-i Rabbu'l-'ālemînle</i>
<i>evlād-ı Resûl-i Rabbi'l-'ālemîn</i> (s. 171)	<i>evlād-ı Resûl-i Rabbu'l-'ālemîn</i>
<i>ḥasbi't-tāḳe</i> (s. 176)	<i>ḥasbe't-tāḳa</i>
<i>daḥı ilā'l-ân ol devlet-i ḥilāfete vâsıl-ı cān</i> (s. 190)	<i>daḥı ile'l-ân ol devlet-i ḥilāfete vâsıl-ı cān</i>
<i>ḥitām-yāb-ı 'alā'l-ıtlāk</i> (s. 191)	<i>ḥitām-yāb-ı 'ale'l-ıtlāk</i>
<i>hāzihi'r-risāletü's-sefer ... şehri' şevvālî maḥmûdi'l-eşer senete selāşin ve mi'eteyn ve elf</i> (s. 191)	<i>hāzihi'r-risāleti's-sefer ... şehri şevvālî maḥmûdi'l-eşer sene selāşe ve mi'eteyn ve elf</i>
<i>ey taḥarrük-i ilā't-tevbete</i> (s. 192)	<i>ey taḥarrake ile't-tevbeti</i>
<i>“kelemen”, ey teleḳḳü'l-kelām min Rabbehu</i> (s. 192)	<i>Kelemen, ey teleḳḳā'l-kelāme min Rabbihî</i>
<i>“ey kesebet nefsi-âdem derece-i 'āliye”</i> (s. 193)	<i>ey kesebet nefsu Âdeme dereceten 'āliyeten</i>

e. Arapça Ayet, Hadis, Dua ve Arapça /Farsça Manzumelerle İlgili Hatalar

Manzum ya da mensur Arap harfli metinlerde konuyu özetleyen, somutlaştıran Arapça ayet, hadis, dua ibareleri ve Arapça ya da Farsça beyit, mısra ya da kıtalara yer verildiği sıklıkla görülen bir durumdur. Bu gibi durumlarda metnin çeviri yazısını vermek daha da zorlaşmaktadır. Eğer araştırmacı/nâşir bu dillere vâkıf değil ise

bilenlerden yardım almalı, doğru okunuşunu ve Türkçeye tercümesini vermeli, mümkünse iktibasın kaynağını tespit etmelidir; ancak bu çalışmada özellikle Farsça manzum parçalar yanlış okunduğu gibi kaynağı belirtilmemiş ve tercümelerinin verilmesi hususunda keyfî bir tavır takınılmış, birkaçının tercümesi verilirken birçoğununki verilmemiştir.

Çalışmada Geçen Yanlış Okuma	Doğrusu
<i>cā'ili fi'l-arḡi ḫalife</i> (s. 117)	<i>innī cā'ilun fi'l-arzi ḫalifeten</i>
<i>yessera'llāhu mā yeṣā'e bi'l-ḫayr</i> (s. 129)	<i>yessera'llāhu mā yeṣā'u bi'l-ḫayr</i>
<i>İmām-ı Ḥasani'l-ḫulḳi ve'r-rezī</i> (s.140)	<i>İmām Ḥaseni'l-ḫulḳi ve'r-rizā</i>
<i>İmām-ı 'Alī Mūsā er'rezī</i> (s.141)	<i>İmām 'Alī Mūsiyyi'r-rizā</i>
<i>ḳablihi heştüm erkān-ı heştüm sulṭān-ı Ḥorosān</i> (s.141)	<i>ḳable-i heştüm erkān-ı heştüm sulṭān-ı Ḥorasān</i>
<i>İmām-ı Muḫammedi't-Teḳā bedrū'l-decā</i> (s.141)	<i>İmām Muḫammedi't-Taḳiyyi bedrū'd-dücā</i>
<i>e'imme-i mehdīn ū ḫülefā-i rāşidīn</i> (s.141)	<i>e'imme-i mehdīyyīn ve ḫulefā-i rāşidīn</i>
<i>fe-lil-lāhi'l-ḫamdū ve'l-minnetū</i> (s.163)	<i>fe-li'l-lāhi'l-ḫamdi ve'l-mennihi</i>
<i>Dest-i müzd ü ücret-i ḫizmet hem üst</i> (s.164)	<i>Dest-müzd ü ücret-i ḫizmet hem üst</i>
<i>ve'l-eşyā'u tenkeşifu bā-ezdādihā</i> (s.165)	<i>ve'l-eşyā'u tenkeşifu bi-ezdādihā</i>
<i>dest-i zümürd mezd-i dest taḳdīrinde</i> (s.165)	<i>dest-müzd müzd-i dest taḳdīrinde</i>
<i>ed-dünyā ḫurāmū'l-ehli'l-āḫireti ve'l-āḫireti ḫurāmū'l-ehli'd-dünyā ve hümā ḫurāmānū'l-ehlullāhi</i> (s.165)	<i>ed-dünyā ḫarāmun li-ehli'l-āḫireti ve'l-āḫiretu ḫarāmun li-ehli'd-dünyā ve hümā ḫarāmāni li-ehli'llāhi</i>
<i>Ġayr-ı ma'sūḳ ez temāşāyi būd</i> (s.165)	<i>Ġayr-ı ma'sūḳ er temāşāyi buved</i>
<i>'Aşḳ nebūd herze sevdāyi būd</i> (s.165)	<i>'Işḳ nebved herze sevdāyi buved</i>
<i>'Aşḳ-ı ān şu'lest kū çün ber fūrūḡt</i> (s.166)	<i>'Işḳ ān şu'lest kū çün ber-fūrūḡt</i>
<i>Her ki cuz ma'sūḳ bākī cümle sūḡt</i> (s.166)	<i>Her ki cüz ma'sūḳ-ı bākī cümle sūḡt</i>
<i>ve leyse ḡayrinā diyār</i> (s.166)	<i>leyse ḡayrunā deyyār²</i>
<i>Mā 'ademhāyīm heştihāyīm mā</i> (s.166)	<i>Mā 'ademhāyīm heştihā-yı mā</i>
<i>Tiḡ lā der-ḳatli ḡayr-ı ḫaḳ berānd</i> (s.166)	<i>Tiḡ-i lā der-ḳatli-i ḡayr-ı Ḥaḳ be-rānd</i>
<i>Der negerzān pes ki ba'd lāḫe mānd</i> (s.166)	<i>Der-niger z'ān pes ki ba'de lā çı mānd</i>
<i>Şād bāş ey 'ışḳ-ı şirket-süz-ı reft</i> (s.167)	<i>Şād bāş ey 'ışḳ-ı şirket-süz-ı zeft</i>

² İbare yanlış okununca anlamı da “Bize bizden başka diyar yoktur.” şeklinde yanlış verilmiştir; hâlbuki metne eksiltili olarak alınan ibarenin özgün hâli “Leyse fi'd-dâri gayruhü deyyār” olup söz, “Evde ev sahibinden başka kimse yoktur.” anlamındadır.

<i>Ĥôd hemû bûd âherîn ü evvelîn</i> (s.167)	<i>Ĥod hemû bûd âhirîn ü evvelîn</i>
<i>Şirk cüz ez dide-i eĥvel-i mübîn</i> (s.167)	<i>Şirk cüz ez-dide-i aĥvel mebîn</i>
<i>Ey ‘aceb ĥüsnî bûd cüz-i ‘aks-i ân</i> (s.168)	<i>Ey ‘aceb ĥüsnî buved cüz ‘aks-i ân</i>
<i>În kesî ki dâned rûzî zinde bûd</i> (s.168)	<i>În kesî dâned ki rûzî zinde bûd</i>
<i>Ez kef-i in cân-ı câmi re bûd</i> (s.168)	<i>Ez kef-i in cân-ı cân câmi rûbûd</i>
<i>Ve ân ki çeşm-i ü nedîdest ân ruĥân</i> (s.169)	<i>V’ân ki çeşm-i ü ne-dîdest ân ruĥân</i>
<i>Pîş-i ü cânest in teffâ duĥân</i> (s.169)	<i>Pîş-i ü cânest in teff-i duĥân</i>
<i>Çün pedîdâr ü ‘Ömer-i ‘Abdu’l-‘azîz</i> (s.169)	<i>Çün ne-dîd ü ‘Ummer-i ‘Abdu’l-‘azîz</i>
<i>Pîş-i ü ‘âdil bûd Ĥaccâc nîz</i> (s.169)	<i>Pîş-i ü ‘âdil buved Ĥaccâc nîz</i>
<i>Ferġ gûnâ ĥürdest âb-ı zülâl</i> (s.172)	<i>Murġ kû nâ-ĥordeest âb-ı zülâl</i>
<i>Cüz be-żîd zîd râh mî netevân şenâĥet</i> (s.173)	<i>Cüz be-żîd zîd-râ hemî ne-t’vân şinâĥt</i>
<i>Çün ez-incâ vâĥ ĥî âncâ revî</i> (s.174)	<i>Çün ez-incâ vâ-reĥî âncâ revî</i>
<i>Kûyî âncâ ĥâk-ı râmî bîĥatem</i> (s.175)	<i>Gûyî âncâ ĥâk-râ mî-bîĥtem</i>
<i>Z’in cihân-ı pāk-ı râmî bekri yeĥtem</i> (s.175)	<i>Z’in cihân-ı pāk mî-büg’riĥtem</i>
<i>Ey der-i beĥâ pîş ez-în bûdîm ecel</i> (s.175)	<i>Ey dirîġâ pîş ez-în bûdîm ecel</i>
<i>Tâ ‘ġîdâyem kem bedî ender ü cel</i> (s.175)	<i>Tâ ‘azâbem kem budî ender vecel</i>
<i>ve in kâne fâciren li-yeĥele fucûre</i> (s.176)	<i>ve in kâne fâciren li-yaĥille fucûruhu</i>
<i>Feli’llâhî’l-ĥamd ü minne</i> (s.176)	<i>Feli’llâhî’l-ĥamdî ve’l-mennihî</i>
<i>În ne beĥmest ve ne remset ve ne ĥ’âb</i> (s.176)	<i>În ne necmest ü ne remlest ü ne ĥ’âb</i>
<i>Sa’y şükr-i nî‘met-i ģudret bûd</i> (s.179)	<i>Sa’y şükr-i nî‘met[es] ģudret buved</i>
<i>Cebr-i tûvânkârân nî‘met bûd</i> (s.179)	<i>Cebr-i tû inkâr-ı ân nî‘met buved</i>
<i>Âĥir-i her girye âĥir-i ĥandîst</i> (s.180)	<i>Âĥir-i her girye âĥir ĥandeîst</i>
<i>Çün ki şad âmed tû dehem pîş-i mâst</i> (s.180)	<i>Çün ki şad âmed neved hem pîş-i mâst</i>
<i>Terk-i ĥ’âb-ı ġaflet ĥargûş kon</i> (s.180)	<i>Terk-i ĥ’âb-ı ġaflet-i ĥargûş kun</i>
<i>Ġarre-i in şîrâ-yı ĥargûş kon</i> (s.180)	<i>Ġurre-i in şîr ey ĥargûş kun</i>
<i>Dâne çün âmed bi-mürür’ kîşt-i keşt</i> (s.181)	<i>Dâne çün âmed be-mezra’ kîşt geşt</i>
<i>Ger be-şûret-i âdemî insân bedî</i> (s.181)	<i>Ger be-şûret âdemî insân budî</i>
<i>Aĥmed ü Bû cehîl ĥôd yeksân bedî</i> (s.181)	<i>Aĥmed ü Bû Cehîl ĥod yeksân budî</i>
<i>Keşt kon pes tekye ber cebâr kon</i> (s.182)	<i>Kîşt kun pes tekye ber-Cebbâr kun</i>

<i>Piṣhā</i> yek-reng <i>kerdāned ender-i</i> ū (s.182)	<i>Pīsehā</i> ³ yek-reng <i>gerded ender</i> ū
<i>Ger mehk</i> dārī güzīn kon <i>ver ne</i> rev (s.183)	<i>Ger mihek</i> dārī güzīn kun <i>verne</i> rev
<i>Nezd-i dānā ḥū nīṣinen</i> kon tū <i>girū</i> (s.183)	<i>Nezd-i dānā ḥ īṣten</i> kün tū ⁴ <i>girev</i>
<i>Yā mehek</i> bāyed miyān-ı cān-ı <i>ḥūyiṣ</i> (s.183)	<i>Yā mihek</i> bāyed miyān-ı cān-ı <i>ḥ īṣ</i>
<i>Verendānī reh-i mürüvvethā</i> tū <i>peliṣ</i> (s.183)	<i>Ver ne-dānī reh me-rev tenhā</i> tū <i>piṣ</i>
<i>Her ki endiṣī peṣirāyī</i> fenāst (s.183)	<i>Her ki endiṣī peṣirā-yī</i> fenāst
<i>Ānçi der ender şeh nāyet</i> ān <i>Ḥudāst</i> (s.183)	<i>Ānçi der endiṣe</i> ⁵ <i>nāyed</i> ān <i>Ḥudāst</i>
<i>Mürg-i piṣ ez-merg emenest</i> ey <i>fenī</i> (s.183)	<i>Merg-i piṣ ez-merg emnest</i> ey <i>fetā</i>
<i>Īn çunīn fermūd-i mā-rā</i> Muṣṭafā (s.183)	<i>Īnçunīn fermūd</i> mā-rā Muṣṭafā
<i>Mürde kerdem ḥūyeṣ bisyārem bāb</i> (s.183)	<i>Mürde kerdem ḥ īṣ bespārem be-āb</i>
<i>Merg piṣ ez-merg emenest</i> ez-‘azāb (s.183)	<i>Merg piṣ ez-merg emnest</i> ez-‘azāb
<i>Bāğ-ı sebz-i ‘aṣḡ kūyī</i> mūntehāst (s.184)	<i>Bāğ-ı sebz-i ‘iṣḡ kū bī-</i> mūntehāst
<i>Cüz-i ğam u ṣādī derūneṣ</i> mīvehāst (s.184)	<i>Cüz ğam u ṣādī derū bes</i> ⁶ mīvehāst
<i>Ey Ḥudā-yī faẓl-ı tū ḥācet revā</i> (s.184)	<i>Ey Ḥudā ey faẓl-ı tū ḥācet revā</i>
<i>Īn ḡadr irṣād tū baḥṣide</i> (s.184)	<i>Īn ḡadar irṣād tū baḥṣende</i> ‘ī
<i>Nā-bedīn bes ‘ayb-ı mā pūside</i> (s.184)	<i>Tā bedīn bes ‘ayb-ı mā pūside</i> ‘ī
<i>Muttaṣıl gerdān be-deryā-yī ḥūyiṣ</i> (s.184)	<i>Muttaṣıl gerdān be-deryāhā-yī h īṣ</i>
<i>lābūd men keteme</i> (s.185)	<i>lā-budde min ketmihi</i>
<i>Ḥayālāt-ı dü ‘ālem ecnās-ı</i> şüstem zi-levḥ-i dil (s.188)	<i>Ḥayālāt-ı dü ‘ālem-rā çünān</i> şüstem zi-levḥ-i dil
<i>Dil-i ṣāf-ṣāz u ma‘nā</i> bārik rā <i>bībīn</i> (s.188)	<i>Dil ṣāf ṣāz u ma‘nī-i</i> bārik-rā <i>be-bīn</i>
<i>‘aleyhi’ş-ṣalāt maṭla’ū’ş-ṣems</i> ve ‘l-ḡamere (s.189)	<i>‘aleyhi’ş-ṣalāti mā ṭala’a’ş-ṣemsu</i> ve ‘l-ḡamer
<i>Ver bidānī</i> naḡlet <i>ezāb u cedest</i> (s.192)	<i>Ver bedānī</i> naḡlet <i>ez-ebb ū cedest</i>
<i>“ḥuṭṭī”, ey ḡaṭ ve ṣaḡṭ</i> ‘inde’z-zenb (s.192)	<i>Ḥuṭṭī ey ḡaṭṭ ve ṣaḡaṭ</i> ‘inde’z-zenb
<i>“sa’feṣ”, “ey sa’y fiṣār maḡbūlā”</i> (s.193)	<i>Sa’ fāṣ, ey se’a fe-ṣāra maḡbūlen</i>

³ Metinde “pīshā” şeklinde kayıtlıysa da bu şekliyle anlam oturmamaktadır; ancak Mesnevî’ye bakıldığında bunun “alacalar” anlamındaki “pīsehā” olduğu görülmüştür

⁴ Metinde “ḥ īṣten kun tū” olmakla birlikte Mesnevî’de “ḥ īṣten rā kun tū” şeklindedir.

⁵ Metinde “enderşe” biçiminde hatalı olarak yazılmıştır, ancak Mesnevî’de doğru şekli “endişe” kayıtlıdır.

⁶ Metinde “derūneṣ” olarak kayıtlı olsa da anlam çıkmadığı için yanlış imla edildiği anlaşılmaktadır; Mesnevî’deki doğru şekli “der ū bes” tir.

f. Hâ-i Resmîye, Vav ve Kâf-ı Nûnî'nin Okunuşuyla İlgili Hatalar

Hâ (ه) ve vav (و) harfleri hem ünsüz hem de ünlü sesleri temsil etmek amacıyla kullanılabilir. Bu bağlamda hâ hem “h” ünsüzünü hem de “a-e” ünlülerini; vav hem “v” ünsüzünü hem de “o-ö-u-ü-û” ünlülerini; kef (ك) de hem “k” hem “g” hem de nazal n de denilen “ñ” ünsüzlerini gösterebilmektedir. Bu en temel Osmanlı Türkçesi okuma bilgisi eksik olunca ya da kişi okuduğu metnin anlamına nüfûz edemeyince metni doğru okuduğunu zannederek müellifin hiç kastetmediği şekliyle yazıya geçirmektedir.

Çalışmada Geçen Yanlış Okuma	Doğrusu
<i>Şevket-i şāhāne kuvvetdür hîṭāb-ı Meşnevî</i> (s.126)	<i>Şevket-i şāhāna kuvvetdür hîṭāb-ı Meşnevî</i>
<i>rāh-ı ābī hayretde</i> (حیرتده) (şaşkınlıkta) <i>bāşıra-i erbāb-ı uḳūl olur</i> (s.132)	<i>rāh-ı ābī hayret-dih-i</i> (hayret verici) <i>bāşıra-i erbāb-ı uḳūl olur</i>
<i>şahrā-yı Atina'da bir gürūh-ı pūr-şekve</i> (پرشکوه) (şikâyetle dolu topluluk, şikâyetçiler topluluğu) <i>ḥalka-bend-i cem'iyet ...</i> (s.134)	<i>şahrā-yı Atina'da bir gürūh-ı pūr-şūkūh</i> (yücelik dolu topluluk, yücelerin topluluğu) <i>ḥalka-bend-i cem'iyet ...</i>
<i>İntisāb-ı dergeh-i</i> (درگه) 'ārif-i bi'llāh olan (s.146)	<i>İntisāb-ı deriṇe</i> (kapına) 'ārif-i bi'llāh olan
<i>ve ṭā'ife-i askeriyyesi mā'il-i ṭarab ü dūd</i> (طرب ورود) (şenlik ve dumana meyilli) (s.149)	<i>ve ṭā'ife-i askeriyyesi mā'il-i ṭarab-vürūd</i> (şenlik yapmaya, eğlenmeye meyilli)

g. Hemze'nin Okunuşuyla İlgili Hatalar

Kimi kelimelerde yer alan hemzeler yazıda gösterilmediği için -ki çoğunlukla gösterilmez, okuyan kelimenin aslını bildiği için çeviri yazıda gösterir-hemzeye kürsülük yapan elif â harfi olarak imla edilmiştir:

Metinde Yak nāre-i āh-ı cihān sūz ile mūmı (s.152) mısraında geçen ve “ateş, alev” anlamını taşıyan *nā'ire* kelimesi hemze olmaksızın imlâ edilmiş, araştırmacı da kelimeyi *nāre* şeklinde okumuş; hâlbuki bağlam ve vezin kelimenin, herhangi bir anlamı olmayan *nāre* şeklinde okunmasına müsaade etmemektedir. Aynı hata, 153. sayfada *nūmūne-nūmā-yı nāre-i dili 'āşıkān; 166. sayfada nāre-i li-meni'l-mülki lillāhi'l-vāḥidi'l-ḳahhār* ibarelerinde de görülmektedir, ibare şöylece düzeltilmelidir: *nūmūne-nūmā-yı nā'ire-i dil-i 'āşıkān*

Çalışmada Geçen Yanlış Okuma	Doğrusu
<i>mākūlāt</i> u sebzevatı raḥīse'l-bahā (s.129)	<i>me'kūlāt</i> u sebzevatı raḥīse'l-bahā
<i>sevḳ-i dōstān-ı ḥulūş mā'mūl</i> (s.138)	<i>sevḳ-i dūstān-ı ḥulūş-me'mūl</i>
<i>Sen melā-i nāsda benüm</i> (s.170)	<i>Sen mele'-i nāsda benüm</i>
<i>Māl-i ḥāl-i 'ālem</i> (s.176)	<i>Me'al-i ḥāl-i 'ālem</i>

<i>melâ-yı a'lä-yı cevân-gâh-ı mî'râc-ı vuşlat</i> (s.177)	<i>mele'-i a'lâyı cevân-gâh-ı mî'râc-ı vuşlat</i>
---	---

h. Nispet Eki İle İlgili Hatalar

Çalışmada Geçen Yanlış Okuma	Doğrusu
<i>Bilindi rütbe-i tab'ında âşâr-ı suhendânı</i> (s.120)	<i>Bilindi rütbe-i tab'ında âşâr-ı suhendânı</i>
<i>Cihânîñ qahramânı husrev-i devrân u sulţânî</i> (s.120)	<i>Cihânîñ Qahramânı Husrev-i devrân u sulţânı</i>
<i>vâkı'a seheri</i> (s.134) (aynı hataya bk. s. 156, 158)	<i>vâkı'an seheri</i>
<i>Vücûd-ı âdemi ancak bula nev kuvve-i behcet</i> (s.154)	<i>Vücûd-ı âdemi ancak bula nev kuvve-i behcet</i>

1. Metindeki İmlâ Hatalarının Tamir Edilmemesinden Kaynaklanan Okuma Hataları

Aslında zel ile yazılan hizâ kelimesi metinde yanlışlıkla ze ile imla edilmiş, nâşir de noktasını hı'nın noktası zannederek “hırâ” şeklinde okumuştur; ancak böyle bir kelimeye sözlüklerde tesadüf edilememektedir, dolayısıyla manası da çıkmamaktadır. Hâlbuki bağlama dikkat edilseydi müellifin, “Limni adasının hizasından geçerken” demek istediği anlaşılabilirdi:

Hırâ-yı Aşa-i Limni'den güzâr eşnâsında inşâd olunan Medihe-i Mışriyedür (s.127)
→ *Hizâ-yı Aşa-i Limni'den güzâr eşnâsında inşâd olunan mediha-i Mışriyedür*

Çâresidür ‘âcize feyz-i zühûr-ı ma'nevî (s.143) mısraında koyu yazılan kelimedeki “-res” kelimesinin “r” harfi metinde unutulmuş olsa da kelime, metin tamiri ile “Çâre-[r]esdür” şeklinde okunmalıdır, zira mısraın anlamı ancak bu şekilde çıkmaktadır.

Kâr-ı âlem taht-ı emriñde olur bedr-i pâymâl (s.145) mısraında da yine metindeki bir imla hatası -bu defa fazladan bir “r” harfinin yazılması- yanlış okumaya sebep olmuştur, ancak mısra bu hâliyle vezne uymamaktadır, vezin ve mana dikkate alınmış olsaydı “*olur bedr-i pâymâl*” ibaresi “*olupdur pâymâl*” biçimiyle okunacak ve böylece hem vezin hem mana doğru çıkacaktı.

Beş sâ'atde fıfl-ı dil-i muhabbet sîde-i kaşaba-i Mehd-i Kebîr (s.150) cümlesinde *sîde* şeklinde okunan kelimenin başındaki “r” harfi metinde yazılmamıştır, anlam açısından bakıldığında bu kelimenin resîde olması gerektiği çok açıktır, metin tamiri yapılarak kelime *resîde* şeklinde okunmalıydı.

Metinde *Der-heme hâsârî rî erheme* ‘ârî (s. 189) şeklinde geçen Molla Câmi'ye ait bu mısra bu şekilde okunduğunda vezin ve anlam çıkmamaktadır; ancak beytin aslı ve doğru şekli *Der-heme sârî ez-heme* ‘ârî'dir.

j. Herhangi Bir Tasnife Tabi Tutulamayan Okuma Hataları

Çalışmada Geçen Yanlış Okuma	Doğrusu
<i>Seniñ nūr-ı zuhūr-ı feyz-i vücūdun eylesün ...</i> (s.133)	<i>Seniñ nūr-ı zuhūr-ı feyz ü cūdun eylesün ...</i>
<i>Niyâz-ı ‘abd-i ‘âcizdür Ḥudâ’ya iki ‘âlemde</i> (s. 133)	<i>Niyâz-ı ‘abd-i ‘âcizdür Ḥudâyâ iki ‘âlemde</i>
<i>Rûmî peçe kân-ı dil-şubdan ğayrı (s. 136)</i>	<i>Rûmî-peçeğân-ı dil-âşubdan ğayrı</i>
<i>Hey n’idem vaşlın der-kâr ideceksin bilmem</i> (s.143)	<i>Hey ne dem vaşlın der-kâr ideceksin bilmem</i>
<i>inşâd olınan eşer-i hulûş-ı pür-varağ-ı terine</i> (s.146)	<i>inşâd olınan eşer-i hulûş-perver kıtarına</i>
<i>ḥayret-dih-i kalem ve şafâ fedir-i (s.148)</i>	<i>ḥayret-dih-i kalem-i vaşşâfdur</i>
<i>Şafâ-yı ḥâṭır aldı sine fer pâlûde tenlerden</i> (s.151)	<i>Şafâ-yı ḥâṭır aldı sinemüz pâlûde-tenlerden</i>
<i>Hep ḥâr ü ḥased red ü mültemis (s.167)</i>	<i>Hep ḥâr u ḥasdur dü mültemes</i>
<i>Buñ leb-dâdeme (?) hem cân-ı ‘Alî’dür</i> (s.171)	<i>Bu kâlbüd-i âdeme hem cân ‘Alî’dür</i>
<i>Bu kadar ḥikmet beyânı sâlike te’ekküddür</i> (s.190)	<i>Bu kadar ḥikmet beyânı sâlike te’kiddür</i>

Sonuç:

Dikkatsizlik, özensizlik, bilgisizlik ve yetersizlik gibi çeşitli sebeplerle ortaya çıkan bu yanlış okumalar, özellikle edebiyat tarihi yazımı ve edebî inceleme bakımından oldukça muhâtaralı bir durumu doğurmaktadır. Zira edebiyat tarihi edebî eserlerin tarihi olmaklığı sebebiyle sağlam okunmuş ve iyi incelenerek sağlam tespitlere ulaşılmış bir malzeme bütününe gerekli kılmaktadır. Haddizâtında Türkoloji alanında çalışıyor olmanın ilk lâzimesi, eski harfli metinleri doğru okuyup iyi anlamaktır. Bu niteliklerden mahrum olarak neşredilen yüzlerce metnin yeniden elden geçirilip neşredilmesi ve bu yola intisap edecek araştırmacı adaylarının bu yönlerden sağlam ve donanımlı olarak yetişmesi/yetiştirilmesi önem arz etmektedir.

Bu çalışma vesilesi ile

1. Araştırmacı/nâşirlerin yukarıda söylendiği gibi donanımlı ve alanına hâkim olmaları,

2. Hakem/editörlerin incelemeleri için kendilerine tevdi edilen metinleri üstünkörü değil bihakkın inceleyerek araştırmacıyı doğru yönlendirmeleri, eğer hata oranı kabul edilebilir sınırların üzerindeyse red mekanizmasına başvurmaları,

3. Jüri üyesi olan ilim adamlarının kararları neticesinde bir araştırmacıya ilmi paye verileceğinin şuurunda olarak önlerine gelen çalışmaları ilim adamlığının ve ilmin izzetinin gereği baştan savmayıp iyi inceleyerek ona göre karar vermeleri gerektiğini dile getirmek elzemdir; zira bu hususlara dikkat edilmediğinde Türk ilim âleminin hâssaten Türkoloji sahasının gün geçtikçe çoraklaşacağı, niteliksizleşeceği âşikardır.

Kaynakça

- Akpınar, C. (1997). *Hanîf İbrâhîm Efendi*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C.16. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Akün, Ö. F. (1994). *Divan Edebiyatı*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C.9. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Batur, H. (2021). “Seyyid İbrahim Hanîf’in Rumeli Menzil-nâmesi”. *Edebî Eleştiri Dergisi*. 5(2), 448-475.
- Batur, H. (2022). *Seyyid İbrahim Hanîf Nakd-i Gayret-i Hanîf*, İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları.
- Karatay, H. (2008). *Hattat Divân Şâirleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Koç, M. (hzl.) (2014). *Müstakimzâde Tuhfê-i Hattâtîn*. İstanbul: Klasik Yayınları.
- Parlakkılıç, A. (2013). *Seyyid İbrâhîm Hanîf’in Menâzilü’l-Haremeyn’i (İnceleme-Metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, K. H. (hzl.) (2021). *Devhatü’l-Küttâb Suyolcu-zâde Mehmed Necîb İnceleme- Tenkitli Metin*. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.